

ČESKÁ LESNICKÁ SPOLEČNOST
ve spolupráci se Zemědělskou akademií věd ČR,
za finanční podpory Ministerstva zemědělství ČR, úsek lesního hospodářství

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

ÚHRADA ÚJMY NA LESNÍM HOSPODAŘENÍ

SBORNÍK REFERÁTŮ

pátek, 7. prosince 2007
Praha, Dům ČS VTS

Odborní garanti:

Doc. Ing. Vladimír Švihla, DrSc.
Správa CHKO Český kras, Karlštejn 1/85
267 18 Karlštejn
tel.: 311 681 713
e-mail: svihla.vladimir@centrum.cz

Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
ČZU, FLD Praha Suchdol
e-mail: sisak@fld.czu.cz

Organizační garanti:

Ing. Pavel Kyzlík
tajemník České lesnické společnosti
Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1
telefon: 221 082 384, fax: 222 222 155
mobil: 603 163 409, e-mail: cesles@csvts.cz

Mgr. Iva Kubátová
Česká lesnická společnost
Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1
telefon: 221 082 384, fax: 222 222 155
mobil: 731 576 710, e-mail: cesles@csvts.cz

Obsahem semináře je zhodnocení dosavadní praxe úhrady újmy na lesním hospodaření dle vyhlášky č. 335/2006 Sb., která naplňuje ustanovení § 58 zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění. Cílem je řešení problémů finanční újmy na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa. Seminář je určen pro lesníky v provozní praxi, pracovníky státní správy a výzkum.

Technická spolupráce:

Lesnická práce, s. r. o.
nakladatelství a vydavatelství
Zámek 1, 281 63 Kostelec nad Černými lesy
e-mail: neuhoferova@lesprace.cz

Česká lesnická společnost
ISBN 978-80-02-01977-0

Obsah

- 4 Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc., Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze**
Problematika finanční újmy na lesním hospodaření na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa
- 13 Ing. Miroslav Dort, AOPK ČR, ředitelství**
Přehled náhrady újmy za ztížené lesní hospodaření v rámci AOPK ČR
- 16 Ing. Jiří Matějček, CSc., VÚLHM, v. v. i.**
Odškodňování újmy vzniklé vlastníkům lesa v chráněných územích v německy mluvících oblastech
- 25 Ing. Roman Šimek, Lesy města Olomouce**
Problematika finanční náhrady újmy vzniklé omezením lesního hospodaření na LHC Lesy města Olomouce
- 41 Ing. Zdeněk Záliš, Správa CHKO Orlické hory**
Dosavadní zkušenosti s posuzováním žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření dle zákona o ochraně přírody a krajiny
- 44 Ing. Roman Sloup, Ph.D., Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc., FLD ČZU v Praze**
Finanční újma lesního hospodaření na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa na LHC velkostatek Tetín
- 49 Doc. Ing. Vladimír Švihla, DrSc., Správa CHKO Český kras
Jiří Houška, Velkostatek Tetín**
Výpočet potencionální finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodářství podle principu vyhlášky č. 335/2006 Sb. na LHC Velkostatek Tetín v NPR Koda
- 59 Ing. Jan Staněk, AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy**
Náhrada za ztížení lesního hospodaření – zkušenosti z regionu v působnosti Správy CHKO Žďárské vrchy

PROBLEMATIKA FINANČNÍ ÚJMY na lesním hospodaření na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa

**Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze**

Úvod

V dnešním pojetí je les obecně chápán jako polyfunkční objekt a lesní hospodářství jako činnost zajišťující polyfunkční působení lesa na bázi dohod, kompromisů, konsensu, vtělených až do právních norem, které mají prosazovat žádoucí stav v praktické činnosti člověka na daném území a v daném čase. Les se všemi svými společenskými funkcemi produkčními a mimoprodukčními představuje jak objekt soukromého, tak veřejného zájmu. Veřejný zájem by měl být zajišťován ve všech formách vlastnictví lesa. Ve veřejném zájmu je trvale udržitelné zacházení s lesem a využívání všech jeho společenských funkcí. Při požadavcích na intenzifikaci plnění jednotlivých společenských funkcí lesa však může docházet k omezení až odnětí jiných společenských funkcí lesa na daném místě a v daném čase.

Plnění některých společenských funkcí lesa může tedy být rozhodnutími příslušných orgánů posilováno, zvyšováno, plnění jiných společenských funkcí lesa však naopak snižováno, zmenšováno. Rozhodování o tom, jakým způsobem a pro jaké cíle a účely bude les v rámci společnosti na daném místě a v daném čase využíván, je velmi složitým a odpovědným komplexním vícekritériálním procesem. Při rozhodování o cílech a účelech využití lesa v rámci společnosti je nutno vidět les v celém komplexu jeho společenských funkcí.

Požadavky na intenzifikaci vybraných mimoprodukčních funkcí lesa na daném místě a v daném čase podle potřeb a požadavků společnosti (či jejích částí) však navíc mnohdy znamenají vyšší, než běžné omezení dřevoprodukční funkce lesa pro společnost a vlastníka, nájemce či správce lesa z pohledu tržních, sociálně-ekonomických vztahů. Za běžná omezení hospodaření v lesích lze považovat v podstatě základní ustanovení lesního zákona č. 289/1995 s předpisy souvisejícími, které působí za účelem posílení, stabilizace a trvalosti lesního ekosystému vzhledem k dřevoprodukční funkci lesa.

V souvislosti s tržním prostředím však i některá ustanovení uvedené lesnické legislativy, pokud nejsou uplatněna obdobně v jiných zemích v rámci globálního trhu, ekonomicky omezují naše tržní subjekty, zhoršují konkurenceschopnost produkce dříví u nás a využití jeho pozitivního sociálně-ekonomického a environmentálního potenciálu v naší společnosti.

Omezení a likvidace dřevoprodukční funkce lesa znamenají mnohdy zhoršení ekonomické efektivity, vznik produkčních ztrát, vícenákladů, mimořádných nákladů a ušlého zisku. V takovém případě je nutno, aby byly vznikající újmy a škody pro společnost, vlastníky, správce či nájemce lesa kalkulovány a hrazeny. Ale i v případě, kdy by újmy nebyly hrazeny (zejména v rámci společenském), měly by být kalkulovány, aby bylo známo pro účely rozhodování o alokaci zdrojů (včetně funkcí lesa) jaká je tržní, sociálně-ekonomická, hospodářská cena uvedených intenzifikačních opatření.

1. Újmy za omezení hospodaření v lesích

Bude-li produkční, tj. tržní využití lesa omezeno či likvidováno, bude to mít dvojitý sociálně-ekonomický dopad ve společnosti – jednak celospolečenský, jednak soukromovlastnický. Z pohledu vlastníků lesa, nájemců a správců lesa může dojít ke snížení ekonomické efektivity jejich podnikání, jejich majetků. Taková újma je užší, a nižší, než společenská újma. Těmto subjektům

by měla být hrazena, pokud chceme udržet jejich konkurenceschopnost v tržním prostředí. Do určité míry jsou některé újmy zohledňovány, avšak pouze částečně a netransparentně v rámci dotací a daňových úlev. Je nanejvýše nutno, aby náhrady za újmy byly jednoznačně odděleny od dotací a vyjadřovány zvlášť. Významně by to prospělo k vyšší úrovni rozhodování o alokaci zdrojů a zprůhlednění financování lesního hospodářství nejen pro nás v rámci ČR, ale zejména navenek v rámci EU.

Ve světě roste poměrně rychle vysoce efektivní produkce dřeva dodávaného z porostů pěstovaných plantážním komerčním způsobem, hnojených, chráněných, vhodných pro zcela mechanizované technologie, využívajících vyšlechtěných odrůd, s obmýtím několika let či několika málo desítek let, a to ať již na plochách přeměněných stávajících lesů, nebo na plochách bývalé zemědělské půdy, a to nejen v rozvojových zemích (např. Chile), ale i ve vyspělých zemích (např. Nový Zéland, ale i USA a Francie). Takové dříví je kvalitní a ovšem poměrně velmi levné. Jedná se v podstatě o do značné míry monofunkční lesy. Ale i ty už začínají být ve světě certifikovány a takové hospodaření lze ve světovém rámci považovat za trvale udržitelné, srovnatelné se zemědělským obhospodařováním půdy. Potom bude naše polyfunkční lesní hospodářství čelit velkým ekonomickým problémům – globalizace postupuje! Obhospodařování lesa bude muset být financováno do té míry, do jaké je dřevoprodukční funkce lesa omezoována po všech stránkách plněním mimoprodukčních funkcí lesa na daném území a v daném čase.

Do popředí se dostává rovněž pěstování tzv. energetických lesů o několikaletém obmýtí na nelesních půdách, finančně velmi významně podporovaných z environmentálních (ekologických) důvodů jak z příslušných domácích, tak mezinárodních (EU) veřejných fondů – výrazně se podporuje produkce a využití vysoce environmentálně příznivých obnovitelných zdrojů oproti neobnovitelným fosilním zdrojům, a snižování emisí CO₂. Finančně je podporován stále více i sortiment dříví určený k produkci energie.

V ČR je ve vypěstovaných porostech k obnovní těžbě k dispozici stále ještě především jehličnaté dříví – obecně u nás, ale i ve světě daleko rentabilnější a žádanější, než listnaté, což přispívá k nižší úrovni nákladů a lepšímu zpeněžení. Navíc zde existuje další poměrně významná, avšak dočasná komparativní výhoda, v úrovni kurzů, mezd a platů, mezi ČR a vyspělejšími zeměmi EU a světa. V těchto aspektech lze vidět stále ještě ekonomické výhody sektoru LH v ČR oproti vyspělejšími zemím i za současných subjektivních výrobních poměrů v sektoru LH ČR, tj. používaných technologií, způsobu našeho hospodaření v lesích a organizace celého sektoru.

Jestliže se však efektivnost našeho lesního hospodářství výrazně nezvýší v několika příštích letech, tj. nesníží se vysoká jednotková pracnost, neúměrné celkové režie v sektoru a zatížení hospodaření v lesích požadavky, činnostmi a náklady, které s vlastní tržní produkcí (s produkční funkcí lesa procházející trhem) nemají ve skutečnosti nic společného, pak se dále podstatně zúží prostor pro hrazení činností mimoprodukčních funkcí lesa, požadovaných některými hlasy členy společnosti, z ekonomického výsledku funkce produkční. Je možná samozřejmě i druhá cesta, tj. za omezení hospodaření v lesích platit kompenzace, anebo si dané omezení jako službu veřejnosti koupit.

Je třeba říci, že u nás existuje podpora lesního hospodářství z veřejných zdrojů (nejen v oblasti dotační, náhrad a služeb, ale i daňové, aj.), obdobně jako i v jiných zemích. Je však nutno dát úroveň těchto finančních podpor do souvislosti s mírou omezení vlastníků při produkci dřeva, ať již jde o zastoupení dřevin, obmýtní dobu, umístění a velikost obnovních prvků, používanou techniku a technologie, úroveň výše těžeb, apod., v různých zemích. Ve světě za současné situace roste tlak na to, aby podpory byly udělovány především v souvislosti s plněním veřejného zájmu zejména na mimoprodukční funkce a služby lesa a lesního hospodářství, a v případě vlastní produkční, tržní funkce, pak na její environmentální význam.

Pokud hovoříme konkrétně o újmách a jejich náhradách, v úvahu mohou přicházet zejména následující druhy újmy a škody pro subjekty existující v rámci trhu u nás:

- Ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtí (porosty, jednotlivé stromy, pozemek)
- Ztráta příjmů z vynuceného ponechání spontánním procesům (porosty, jednotlivé stromy, pozemek, ležící dříví)
- Ztráta z vynucené záměny dřevinné skladby při obnově lesního porostu, rekonstrukci a převodu lesního porostu

- Ztráta příjmů ze sníženého zakmenění (odnětí produkční funkce lesa)
- Ztráta příjmů z předčasného smýcení
- Ztráta příjmů z vynucené změny kvality stanoviště (porosty, pozemek)
- Ztráta příjmů z odsunutí těžeb v rámci daného roku (obvykle mezi ročními obdobími), ztráta z nerealizovaného obchodního případu
- Vícenáklady na mladý lesní porost z vynucené záměny dřevinné skladby při obnově, rekonstrukci a převodu lesního porostu
- Zvýšené režijní (organizačně-administrativní) náklady
- Specifické vícenáklady a mimořádné náklady.

Uvedené ekonomické ztráty by měly být hrazeny, pokud chceme zajistit běžné fungování daných subjektů v rámci tržního a ne rozpočtového společenského mechanismu v ČR.

2. Návrh kalkulace jednotlivých typů finanční újmy z omezení hospodaření v lesích

2.1 Ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtní

Ztrátu příjmů z prodloužení obmýtní doby je nutno kalkulovat jako finanční ztrátu, tj. jako rozdíl důchodu z těžby mýtního porostu realizované při běžném obmýtní, a současné hodnoty budoucího důchodu z těžby porostu v nuceně prodlouženém obmýtní. Faktor času vyjádřený převedením budoucí hodnoty důchodu z odsunuté mýtní těžby na hodnotu současnou (odúročněním) musí být do kalkulace ztráty zahrnut, protože uvedená hodnota bude k dispozici pro vlastníka či správce lesa o řadu let později. Doporučuje se provést odúročnění budoucí hodnoty úrokovou mírou na úrovni tzv. lesní úrokové míry 2% při stálých cenách (bez vlivu inflace) za příslušný počet let odsunutí obmýtní doby. Jakékoliv jiné řešení bez faktoru času je zavádějící a hrubě zkreslující, tj. podhodnocující, výpočet ekonomické (finanční) ztráty, a to tím větší, čím delší je doba odsunu mýtní těžby.

Důchod z mýtní těžby lze kalkulovat jako rozdíl hodnoty porostu ve věku mýcení „H_{lp_{ub}}“ (hodnota mýtní výtěžky, cena dřeva na pni) a vyvolaných nákladů v našem socio-ekonomickém a právním prostředí, které je nutno v této souvislosti vynaložit následně na obnovu porostu, zhruba ve výši nákladů na zajištěnou kulturu „c“. Ztrátu příjmů z lesních porostů, a jednotlivých stromů lze v principu kalkulovat níže uvedeným způsobem.

2.1.1 Lesní porosty a jejich části

Kalkulace podle výrazu: $ZP = [(Hlp_{ub} - c) - (Hlp_{up} - c)/1,02^{(up - ub)}]$

Ve výraze: ZP – ztráta příjmu, Hlp_{ub} – hodnota lesního porostu ve věku běžného obmýtní (ub) pro lesy hospodářské, c – náklady na zajištěný mladý lesní porost, Hlp_{up} – hodnota lesního porostu ve věku prodlouženého obmýtní (up), 1,02 – diskontační faktor podle lesní úrokové míry v poměrech ČR při stálých cenách = 2%.

Výše uvedenou jednorázovou ztrátu příjmů (ZP) lze převést v případě potřeby na roční ztrátu příjmů (ZPr) podle výrazu:

$$ZPr = ZP \frac{1,02^{(up-ub)} \times 0,02}{1,02^{(up-ub)} - 1} .$$

Pak by se ZPr platilo každoročně v období ub – up.

2.1.2 Jednotlivé stromy a jejich skupiny

Údaje a postup kalkulace ZP a ZPr ad 1.1), avšak násobené koeficientem "Z", který se zjistí jako podíl počtu ponechaných stromů a počtu stromů na jednotku plochy v porostní skupině ve věku "u".

2.2 Ztráta příjmů z vynuceného ponechání spontánním procesům (odnětí produkční funkce)

Jde v podstatě o ztrátu produkční tržní funkce lesa, kdy postižený přijde o tržby, ale nemusí vynakládat příslušné náklady. Ztrátu příjmů lze v principu zjednodušeně kalkulovat jako současnou hodnotu budoucího důchodu z porostu ve věku běžného obmýtí „u“ (hodnota rozdílu mýtní výtěže, tj. ceny dřeva na pni a nákladů, které není třeba vynaložit na obnovu porostu ve výši nákladů na zajištěnou kulturu „c“). Ztrátu z lesních porostů, jednotlivých stromů a ležícího dříví po těžbě, a příslušnou ztrátu pro pozemek, lze v principu kalkulovat níže uvedeným způsobem.

2.2.1 Lesní porosty a jejich části

Kalkulace ztráty podle výrazů:

a) pro porost: $ZP_{por} = (Hl_{pu} - c) / 1,02^{(u-a)}$,

b) pro pozemek: $ZP_{poz} = r / 0,02$.

Ve výrazech: Hl_{pu} – hodnota lesního porostu ve věku obmýtí u , c – náklady na zajištěný mladý lesní porost, r – příslušná renta pro daný pozemek, a – věk porostu.

Výše uvedené jednorázové ztráty příjmů lze převést na roční ztráty příjmů podle výrazů:

$$ZP_{por_r} = ZP_{por} \times 0,02$$

$$ZP_{poz_r} = r.$$

Obě hodnoty by se platily ročně bez časového omezení. V případě časového omezení splátek je nutno použít v principu přepočtu podle vzorce ad 1.1 s mocnitelem počtu let splátek.

2.2.2 Jednotlivé stojící stromy a jejich skupiny

Kalkulace ztráty:

a) pro stromy: $ad\ 2.1) \times Z$,

b) pro pozemek: $(r / 0,02) \times Z$.

Koeficient Z lze určit jak pro porost, tak pro pozemek, jako podíl počtu ponechaných stromů a počtu stromů na jednotku plochy ve věku "u", předpokládá se, že ponechány jako jednotlivé stojící stromy spontánním procesům budou stromy ve věku obmýtí.

Roční hodnoty viz ad a).

2.2.3 Ležící dříví po těžbě v porostu

Kalkulace ztráty podle výrazu:

$$ZP = (Hl_{pu} + NT) \times Z$$

Ve výrazech: Hl_{pu} – hodnota lesního porostu, NT – náklady na těžbu dříví, c – náklady na zajištěnou kulturu, Z – koeficient jako podíl počtu ponechaných stromů a počtu stromů na jednotku plochy v porostu ve věku "u".

Pokud by nedošlo k zalesnění, odečítá se v závorce hodnota zajištěné kultury „c“. Kalkuluje se jen jednorázová hodnota.

2.3 Ztráta příjmů z vynucené záměny dřevinné skladby při obnově a rekonstrukci lesního porostu

Jedná se v principu o současnou hodnotu ztráty důchodů jako rozdílu mezi současnou hodnotou důchodu ze stávajícího lesního porostu dané dřevinné skladby v příslušném obmýetí a současnou hodnotou důchodu z lesního porostu vynuceně změněné dřevinné skladby daného obmýetí. Kalkulace ztráty podle výrazu:

$$ZP = (Hlpu1 - c1)/1,02^{u1} - (Hlpu2 - c2)/1,02^{u2}$$

Při výrazně rozdílné době obmýetí se uvažuje násbnost produkce kratšího obýetí za dobu delšího obmýetí.

Ve výrazech: Hlpu1 – hodnota lesního porostu v době obmýetí u1 běžné dřevinné skladby v lesích hospodářských, c1 – náklady na zajištěnou kulturu dané dřevinné skladby, Hlpu2 – hodnota lesního porostu v době obmýetí u2 vynuceně změněné dřevinné skladby v důsledku požadavků, c2 – náklady na zajištěnou kulturu změněné dřevinné skladby.

Pokud je rozdíl záporný, ztráta nevzniká.

Výše uvedenou jednorázovou ztrátu příjmů (ZP) je možno převést na hodnoty roční.

a) V případě, že jde o dobu omezenou na obmýetí (u2) podle výrazu:

$$ZPr_{uo} = ZP \frac{1,02^{u2} \times 0,02}{1,02^{u2} - 1}$$

Platí se každoročně po dobu „u2“.

b) V případě, že půjde o dobu časově neomezenou (n) podle výrazu:

$$ZPr_n = ZP \times 0,02$$

Platí se každoročně po dobu časově neomezenou.

2.4 Ztráta příjmů ze sníženého zakmenění

Při dlouhodobém až trvale sníženém zakmenění dochází obvykle ke ztrátě z nevyužití části pozemku pro produkci, rovněž může dojít ke ztrátě ze zhoršené kvality dříví a tedy snížených tržeb za dříví (zavětvení, sukatost, aj.). Ztráty lze kalkulovat níže uvedeným způsobem.

a) Pro pozemek: Kalkulace ztráty podle výrazu: $ZP_{poz_r} = r (Z_1 - Z_2)$

Ve výrazech: ZP_{poz_r} – roční ztráta, r – renta pro daný SLT na redukované ploše nevyužívané k produkci, podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., Z₁ – původní zakmenění, Z₂ – snížené zakmenění.

ZPr se platí po dobu sníženého zakmenění. Jednorázová hodnota pro časově neomezené snížené zakmenění by se kalkulovala podle výrazu: $ZP_{poz} = ZP_{poz_r}/0,02$, při časově omezeném zakmenění na dobu „t“: $ZP_{poz} = ZP_{poz_r} \times (1,02^t - 1)/(1,02^t \times 0,02)$.

$$Hlpu(1-Ks)$$

b) Pro porost (snížení kvality): $ZP_{por} = \frac{Hlpu(1-Ks)}{1,02^{u-a}}$, $Ks = Zps/Zpb$.

$$1,02^{u-a}$$

Ve výrazech: ZP_{por} – jednorázová ztráta, Hlpu – hodnota lesního porostu ve věku „u“, Ks – snížené zpeněžení v důsledku vyšší sukatosti, Zps – zpeněžení snížené, Zpb – zpeněžení běžné.

Jednorázovou hodnotu lze převést na roční splátky na dobu neomezenou podle výrazu $ZP_{por_r} = ZP_{por} \times 0,02$, při časovém omezení splátek na dobu „t“ podle výrazu: $ZP_{por_r} = ZP_{por} \times (1,02^t \times 0,02)/(1,02^t - 1)$.

2.5 Ztráta z předčasného smýcení (při rekonstrukci, apod.)

Při předčasném smýcení porostu s následným zalesněním dochází obvykle jednak ke ztrátě důchodu, jednak k vynaložení nákladů na opětovné zalesnění. Tuto ztrátu vystihuje v podstatě hodnota lesního porostu podle vyhlášky MZe č. 55/1999 Sb. (vyjádřená v principu podle tzv. Glaser-Blumeho výrazu), snížená o případnou hodnotu mýtní výtěže. Kalkulace ztráty podle výrazu: $ZP = Hlpa - Aa$

Ve výraze: Hlpa – hodnota lesního porostu ve věku „a“ (podle Glaser-Blumeho výrazu, vyhláška MZe č. 55/1999 Sb.), Aa – hodnota mýtní výtěže pro věk „a“.

Uvedená ztráta příjmů (ZP) je jednorázová.

K hodnotě je nutno připočíst případný rozdíl v nákladech na zajištění kultury o dřevinné skladbě rekonstruovaného porostu a dřevinné skladbě nového porostu (ad 8), a obdobně rozdíl důchodů z porostu stávající a změněné dřevinné skladby (ad 3).

2.6 Ztráta příjmů z vynucené změny kvality stanoviště

Pokud dojde ke změně produkční kvality stanoviště, např. změnou vodního režimu, může vzniknout ztráta ve výši renty z pozemku. Ztrátu lze vyjádřit pro pozemek podle výrazu: $ZP_{poz_r} = r$.

Ve výraze: ZP_{poz_r} – roční ztráta příjmů z pozemku, r – kalkulace ztráty průměrné roční renty za dobu obmýtí (v principu lze využít kalkulaci podle vyhlášky MZe č. 55/1999 Sb.).

Roční ztráta se platí podle doby trvání újmy.

Uvedenou roční ztrátu lze převést na jednorázovou podle výrazů: $ZP_{poz} = ZP_{poz_r} \times (1,02^t - 1)/(1,02^t \times 0,02)$ při omezení na dobu „t“, nebo: $ZP_{poz} = ZP_{poz_r}/0,02$ při neomezeném trvání.

2.7 Ztráta příjmů z odsunutí těžeb v rámci daného roku (obvykle mezi ročními obdobími), ztráta z nerealizovaného obchodního případu

Specifická ztráta příjmu, kterou je nutno řešit individuálně podle jednotlivých případů na základě rozdílů příjmů dosažených po realizaci odsunutého obchodního případu a příjmů, které by mohly být dosaženy na základě umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb. v hospodářských lesích v ročním období výhodném pro producenta.

2.8 Vícenáklady na mladý lesní porost z vynucené záměny dřevinné skladby při obnově, rekonstrukci a převodu lesního porostu

Při vynucené záměně dřevinné skladby oproti běžné dřevinné skladbě, kterou umožňuje lesní zákon, může dojít ke zvýšeným nákladům na obnovu lesa. Vícenáklady lze v principu kalkulovat podle výrazu: $VN = c1 - c2$

Ve výraze: VN – vícenáklady, $c1$ – náklady na zajištěnou kulturu sestávající z běžné dřevinné skladby, kterou umožňuje zákon č. 289/1995 Sb. podle HS v lesích hospodářských, $c2$ – náklady na zajištěnou kulturu změněné dřevinné skladby v důsledku požadavků.

Náhrada přichází v úvahu v jednotlivých letech 1. – 5. věku mladého lesního porostu podle let vzniku rozdílů.

2.9 Zvýšené režijní (administrativní) náklady

V důsledku požadavků společnosti a intenzifikace mimoprodukčních funkcí lesa může být majitel či správce lesa často donucen provádět navíc administrativní a organizačně-technická opatření, a vynakládat s tím spojené náklady. Tato skutečnost se dosud vůbec nebere v úvahu, přičemž náklady mohou být značné. Kalkulaci nákladů na příslušná opatření a práce lze provést podle výrazu: $RAN = H \times RN$

Ve výrazu: RAN – režijní administrativně-organizační náklady, H – počet hodin času řídicí a administrativní práce věnované jednáním, organizačním a administrativním činnostem v souvislosti s požadavky na zajištění a intenzifikaci plnění mimoprodukčních funkcí lesa (včetně exkurzí a návštěv spojených s kulturně-naučnými funkcemi lesa), RN – jednotkové režijní náklady podniku (Kč/hod. času řídicí a administrativní práce, v podstatě správní režie).

2.10 Specifické vícenáklady a mimořádné náklady

Jedná se o další specifické a mimořádné náklady vynucené požadavky společnosti, intenzifikací mimoprodukčních funkcí lesa, které nejsou specifikovány ve výše uvedených případech. Kalkulace nákladů podle výrazu: $VN/MN = VC$

Ve výrazu: VN/MN – vícenáklady a mimořádné náklady, VC – Náklady na úrovni výrobní ceny, vynaložené na jednotlivá specifická nestandardizovaná opatření, nezahrnutá do nákladových položek uvedených výše.

3. Aplikace daného systému kalkulace újmy na LZ Židlochovice

Na území LZ Židlochovice (22,5 tis. ha lesní půdy) bylo v rámci řešení výzkumného projektu identifikováno pět následujících druhů ekonomické újmy a škody z omezení hospodaření v lesích (ze souboru újem a škod přicházejících v úvahu pro podmínky ČR, a uvedených v kap. 2):

- Ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtí – Porostní skupiny a jejich části,
- Ztráta příjmů z vynuceného ponechání spontánním procesům (odnětí produkční funkce) – Porostní skupiny a jejich části,
- Ztráta příjmů ze sníženého zakmenění (z odnětí produkční funkce lesa),
- Zvýšené režijní (administrativní) náklady,
- Specifické vícenáklady a mimořádné náklady.

Klasickými podstatnými ekonomickými újmami zapříčiněnými požadavky společnosti či jejich částí na omezení hospodaření v lesích jsou v případě LZ Židlochovice zejména ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtí, ztráta příjmů z vynuceného ponechání spontánním procesům, zvýšené režijní (administrativní) náklady a částečně ztráta příjmů ze sníženého zakmenění (pro Lednicko-Valtický areál).

1. Průměrná roční ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtí v porostních skupinách na výměře 127,77 ha dosahuje hodnoty 439 tis. Kč.
2. Průměrná roční ztráta příjmů z ponechání porostů spontánním procesům na výměře 36,42 ha dosahuje pro ztrátu z pozemků téměř 29 tis. Kč a pro ztrátu z porostů dalších 103 tis. Kč, tj. celkem 132 tis. Kč.
3. Průměrná roční ztráta příjmů ze sníženého zakmenění v případě úpravy lesa hospodářského na park přírodního charakteru v Lednicko-Valtickém areálu ve prospěch zdravotně-hygienických (rekreačních) funkcí lesa na výměře 61,26 ha činí přes 4 tis. Kč z pozemků a 30 tis. Kč z porostů, tj. celkem 34 tis. Kč.

4. Průměrná roční ztráta příjmů ze sníženého zakmenění porostů v bažantnicích a oborách dosahuje:
 - v případě porostů a ploch na zkousávání zvěří a hlav naháněk na výměře 749,73 ha pro pozemek: 497 tis Kč,
 - v případě sníženého zakmenění v oborně-pastevním lese na výměře 320,15 ha pro pozemek 60 tis. Kč a pro porost 120 tis Kč, tj. celkem 180 tis. Kč.
5. Průměrná roční ztráta ze zvýšených režijních (administrativních) nákladů dosahuje 2 296 tis. Kč, na úrovni výrobní ceny pak 2 525 tis. Kč.
6. Průměrné roční specifické vícenáklady a mimořádné náklady, jsou spíše než újmami, náklady na realizované služby pro společnost ve spojitosti se společenskými funkcemi lesa. Jedná se o náklady na:
 - revitalizační opatření v r. 2005 ve výši téměř 206 tis. Kč v přímých nákladech, ale 255 tis. Kč vlastních nákladů a 280 tis. Kč na úrovni výrobní ceny,
 - Program 2000 v letech 2002-2004 v průměrné roční výši 823 tis. Kč přímých nákladů, ale 1 021 tis. Kč vlastních nákladů a 1 119 tis. Kč na úrovni výrobní ceny.

Z rekapitulace vyplývá, že celkově dosahuje dlouhodobá průměrná roční ekonomická újma na území LZ Židlochovice z omezení hospodaření v lesích a v důsledku požadavků společnosti či jejích částí na intenzifikaci funkcí lesa a služeb lesního hospodářství úrovně 2 901 tis. Kč při započítání vlastních nákladů a 3 130 tis. Kč na úrovni výrobní ceny. Na této hodnotě se podílí ztráta z vynuceného prodloužení doby obmýání (položka 1.), ponechání porostů spontánním procesům (položka 2.), snížené zakmenění ve prospěch rekreační funkce lesa (položka 3.) a zvýšené režijní, administrativní, náklady (položka 5.), které mají zásadní význam.

4. Závěr

Na území ČR je v podstatné části lesů hospodaření omezováno z různých příčin. Zejména tam, kde dochází k ekonomické újmě z důvodu požadavků společnosti na intenzifikaci příslušných funkcí lesa, je třeba vzniklé ekonomické újmy hradit, aby byla v tržním hospodářství zajištěna konkurenceschopnost daného vlastníka ve srovnání s ostatními, kteří nebyli takto postiženi, a aby byla zajištěna konkurenceschopnost účelné produkce dřeva jako obnovitelné a ekologické, environmentálně příznivé suroviny.

Výše uvedené principy postupů kalkulací finanční újmy a náhrady lze pro praktické potřeby velmi výrazně zjednodušit s využitím metody koeficientů při zachování dané podstaty řešení. V každém případě je však nutno zachovávat při kalkulacích výše finanční újmy ekonomické principy, z nichž zásadním je faktor času, a dále princip náhrady újmy, vycházející ze ztráty ekonomického efektu. Některé z ekonomických újem mohou být poměrně vysoké.

Zavedení racionální kalkulace ekonomické újmy a náhrady za omezení hospodaření v lesích je nutným principiálním nástrojem, který by měl zajistit běžné fungování produkčních subjektů v LH v rámci tržního a ne státního rozpočtového mechanismu v ČR. Měl by zajistit vlastní produkci dříví jako zásadního ekologického a obnovitelného materiálu s výrazným ekonomickým a sociálním vlivem ve venkovských oblastech, a ne import dotovaného nebo dumpingového dříví a výrobků z něj produkovaných v jiných zemích a oblastech světa.

Literatura

Šišák, L.: Způsoby ekonomického hodnocení procesů převodu lesů na lesy přírodě blízké, s. 15 - 24. Sborník semináře „Vybrané problémy ochrany přírody a krajiny s ohledem na Český kras. Správa CHKO Český kras a ČAZV Komise pro mimoprodukční funkce lesa, Karlštejn, prosinec 1999, s. 64.

- Šišák, L.: Vliv mimoprodukčních funkcí lesa na ekonomickou efektivnost lesního hospodářství, s. 43-48. In: Sborník z celostátní konference „Krajina, les a lesní hospodářství“. I.díl. Výzkumné záměry LF ČZU v Praze 2000. Kostelec nad Černými lesy 22. a 23. ledna 2001. Česká zemědělská univerzita v Praze, lesnická fakulta, Lesnická práce, s.r.o., 2001, s. 241.
- Šišák, L.: Společenský sociálně-ekonomický význam dřevoprodukční funkce lesa v ČR, s. 181-190. In: Tvorba a meranie hodnoty lesa 2001. Zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou. Technická univerzita vo Zvolene, Univerzitná vedeckotechnická spoločnosť. Zvolen, 13.9.2001, s. 210.
- Šišák, L. – Hes, P. – Jarský, V.: Posouzení významu nedřevní produkce lesa v České republice. Závěrečná zpráva. Rozvojový projekt FR VŠ č. 0942/1999. Lesnická fakulta ČZU v Praze, 1999, s. 32.
- Šišák, L. - Podrázský, V. - Pulkrab, K. - Remeš, J. - Ulbrichová, I.: Ekologická a ekonomická kritéria pro rozhodování o ponechání lesů ve zvláště chráněných územích spontánním procesům včetně posouzení rizik a ekonomických aspektů. Program Biosféra VaV/610/1/99 Výzkum a management lesních ekosystémů ve zvláště chráněných územích ČR. Pro MŽP, Správa chráněných krajinných oblastí ČR. Lesnická fakulta ČZU v Praze, 2000, s. 124.
- Šišák, L. - Pulkrab, K. - Roček, I., - Kovář, P. - Podrázský, V., Krečmer, V., Švihla, V. - Šach, F.: Peněžní hodnocení sociálně-ekonomického významu základních mimoprodukčních služeb lesa v České republice. Projekt NAZV č. EP9219/99. Závěrečná zpráva. Lesnická fakulta ČZU v Praze, 2001, s. 99.
- Šišák, L. – Sloup, R.: Sociálně-ekonomické dopady společenských požadavků na polyfunkční lesní hospodářství – příklad lesního závodu Židlochovice. Zprávy lesnického výzkumu. Speciál. 2007.
- Šišák, L. – Šach, F. – Kupčák, V.: „Vyjádření společenské efektivnosti existence a využívání funkcí lesa v peněžní formě v České republice“. Projekt NAZV č. QF 3233. Periodická zpráva. Fakulta lesnická a environmentální ČZU v Praze, 2003, s. 77.

Příspěvek byl zpracován na základě řešení projektu NAZV č. QH 71296 „Systém hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesů včetně kritérií a indikátorů polyfunkčního obhospodařování lesů“.

Kontakt

Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze
Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbátka

PŘEHLED NÁHRADY ÚJMY ZA ZTÍŽENÉ LESNÍ HOSPODAŘENÍ V RÁMCI AOPK ČR

Ing. Miroslav Dort
AOPK ČR, ředitelství

Úvod

Ve svém příspěvku bych rád stručně a nezaujatě shrnul a zobecnil poznatky z problematiky poskytování náhrady újmy podle §58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění získané v rámci Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (dále jen AOPK) od roku 2004. Příspěvek se bude zabývat především náhradou újmy za ztížené lesní hospodaření.

Vztah AOPK a náhrady újmy

Náhrada újmy za ztížení lesního nebo zemědělského hospodaření je v legislativě ochrany přírody a krajiny zakotvena od roku 2004, kdy byl zákonem č. 218/2004 Sb. novelizován zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen zákon). Základní rámec náhrady újmy je stanoven v §58 zákona. V tomto ustanovení zákona jsou uvedena omezení, za která se náhrada újmy poskytuje i základní pravidla jejího uplatňování a poskytování. Na území NP nebo CHKO mají kompetenci k rozhodování o náhradě újmy správy NP nebo CHKO, mimo tato území pak Ministerstvo životního prostředí ČR (dále jen MŽP) přímo nebo prostřednictvím jím zřízené organizační složky státu. Pro zajištění jednotnosti rozhodování, pověřilo MŽP již v 2004 správy CHKO administrací náhrady újmy i mimo území CHKO. Od roku 2006 jsou Správy CHKO po sloučení Správy ochrany přírody a AOPK regionálními pracovišti AOPK. Správy CHKO administrací újmy vykonávají (obdobně jako jiné činnosti mimo území CHKO) pro územní obvody jejich působnosti stanovené Organizačním řádem AOPK ČR. Hranice územních obvodů jednotlivých správ CHKO vedou po hranicích území obcí s rozšířenou působností a jejich vymezení je dostupné na internetových stránkách AOPK. K bližšímu určení postupu při stanovení výše náhrady újmy je v zákoně pro MŽP ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství (dále MZe) pověřen k vydání prováděcí vyhlášky. Jednání MŽP a MZe k vydání prováděcí vyhlášky k §58 probíhala hned od roku 2004, ale vzhledem k tomu, že hledání vhodného řešení při stanovení výše náhrady bylo, zvláště v případě náhrady újmy za ztížené lesní hospodaření, dlouhé a složité, došlo nakonec k vydání dvou prováděcích vyhlášek. Vyhláška č. 432/2005 Sb., upravuje náhradu újmy v zemědělství a chovu ryb a vodní drůbeže, vyhláška č. 335/2006 Sb., řeší náhradu újmy za ztížené lesní hospodářství. Žádost o náhradu újmy může být podána kdykoliv po tom, co újma vznikla, nejpozději však do 3 měsíců od skončení kalendářního roku, v němž újma vznikla (§58, odst.3 zákona). Administraci náhrady újmy provádějí správy CHKO od roku 2005, kdy byly podány žádosti o náhradu újmy vzniklé v roce 2004. Kromě výše uvedených legislativních podkladů využívají správy CHKO při posuzování žádostí i metodické materiály MŽP, metodické pokyny a výklady výkladové komise uveřejněné ve Věstníku MŽP.

Náhrady újmy v rámci AOPK ČR

Dále uváděné počty žádostí a částky za náhradu újmy se týkají pouze žádostí, které řešila příslušná regionální pracoviště AOPK ČR, tj. správy CHKO s výjimkou správy CHKO Šumava.

Náhrady újmy vzniklé v roce 2004 (žádosti podané do 31.3.2005)

V roce 2005 přijaly správy CHKO celkem 22 žádostí o náhradu újmy podle §58 zákona s celkovou požadovanou výší náhrady 127 mil. Kč, z toho bylo 9 žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření, kde byla požadována náhrada ve výši více než 120 mil. Kč. Po posouzení žádostí správami CHKO bylo uznáno 6 žádostí a přiznána a vyplacena náhrada ve výši 11,5 mil. Kč, přitom náhrada újmy za ztížené lesní hospodaření z toho činila více než 9 mil. Kč. Žádosti o náhradu újmy řešilo v tomto roce celkem 11 správ CHKO, náhrada za ztížené lesní hospodaření byla řešena na 6 správách CHKO.

Posuzování žádostí o náhradu újmy bylo v tomto roce nejproblematictější. Na straně žadatelů a správ CHKO nebyly s podáváním a posuzováním žádostí zkušenosti, žadatelé neměli dostatek informací, jak např. nárok doložit. Zároveň chyběla prováděcí vyhláška, která by sjednotila náležitosti žádostí a způsob výpočtu výše náhrady. Žadatelé tak náhradu za ztížené lesní hospodaření vyčíslovali buď podle vyhlášky MZe č.55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody na lesích, nebo na základě znalcem individuálně stanoveného postupu. Při použití výpočtů dle vyhlášky č. 55/1999 Sb. však obvykle nebyla zohledněna skutečnost, že náhrada podle §58 zákona se poskytuje za roční újmu a docházelo tak k vyčíslování částek, které byly adekvátní omezení. Správy CHKO posuzovaly žádosti ve správním řízení a využívaly metodický pokyn MŽP (z května 2005). Většinu žádostí nebylo vyhověno, buď byly zamítnuty nebo byla požadovaná náhrada snížena. Proti některým rozhodnutím se žadatelé odvolali a po potvrzení rozhodnutí odvolacím orgánem došlo až na soudní řízení.

Náhrady újmy vzniklé v roce 2005 (žádosti podané do 31.3.2006)

V roce 2006 přijaly správy CHKO celkem 85 žádostí o náhradu újmy podle §58 zákona s celkovou žádanou výší náhrady téměř 200 mil. Kč, z toho bylo 20 žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření, u nich byla náhrada požadována ve výši více než 186 mil. Kč. Přiznána a vyplacena byla náhrada na základě 52 žádostí ve výši cca 7,5 mil. Kč, z toho bylo 9 žádostí za ztížené lesní hospodaření, u nichž byla náhrada vyplacena ve výši cca 2,5 mil. Kč. Žádosti o náhradu újmy muselo řešit již 17 správ CHKO. Správy CHKO opět posuzovaly žádosti ve správním řízení. Zatímco pro náhrady újmy za ztížené zemědělské hospodaření nebo chov ryb a vodní drůbeže byla již k dispozici prováděcí vyhláška (č. 432/2005 Sb.) a žadatelé již podle ní postupovali, pro ztížené lesní hospodaření prováděcí vyhláška stále chyběla. Žadatelé tak při určování výše náhrady obvykle postupovali obdobně jako v roce 2005. Zvláštní situace nastala po vydání vyhlášky č. 335/2006 Sb. u řízení, která ještě nebyla pravomocně rozhodnuta. Příslušné správy CHKO pak musely při vydávání rozhodnutí respektovat i tento právní dokument a požadovat po žadateli nejen doplnění žádosti, ale i úpravu výpočtu náhrady v souladu s uvedenou vyhláškou. V tomto roce byly také, po přijetí výkladu MŽP, že nárok na náhradu újmy podle §58 zákona může uplatňovat i správce státního majetku, podány první žádosti o náhradu újmy od Lesů České republiky, s.p (dále LČR). Podané žádosti tohoto subjektu ve výši cca 175 mil. Kč byly rozhodující složkou přijatých žádostí v tomto roce.

Náhrady újmy vzniklé v roce 2006 (žádosti podané do 31.3.2007)

V roce 2007 přijaly správy CHKO více než 40 žádostí o náhradu újmy podle §58 zákona s celkovou žádanou výší náhrady více než 26 mil. Kč, z toho bylo více než 20 žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření ve výši téměř 21 mil. Kč. Dosud bylo vyřízeno 32 žádostí a byla přiznána náhrada ve výši více než 10 mil. Kč, z toho je 15 za ztížené lesní hospodaření s vyplacenou výší náhrady téměř 5 mil. Kč. Žádosti o náhradu újmy řešila již většina správ CHKO. Některé žádosti jsou ještě předmětem řešení. V tomto roce došlo k zásadní změně ve způsobu administrace a žádosti již nejsou posuzovány ve správním řízení. Postup jejich administrace v rámci AOPK upravuje vnitřní předpis. Od správního řízení bylo upuštěno na základě nálezů soudů, podle kterých má nárok na náhradu újmy soukromoprávní povahu a nemůže tedy být posuzován ve správním řízení.

Velké rozdíly mezi požadovanou a uznanou výší náhrady, které jsou u náhrad za ztížené lesní hospodaření v roce 2004 a 2005 zvláště markantní (z požadované částky bylo uznáno a vyplaceno cca 7,5 % v roce 2005 a 1,5 % v roce 2006). U náhrady újmy za rok 2006 je viditelný značný posun, neboť již nyní dosahuje uznaná náhrada 38% požadované částky, v lesích jen 23%, ale mnohé žádosti jsou ještě v řešení. Domnívám se, že uvedený stav je výsledkem vydání prováděcích vyhlášek, neboť žadatelé tak vyčíslují náhradu v souladu s legislativou, což pak obvykle vede k přiznávání náhrad v plné výši.

Úvaha o poskytování náhrad v dalších letech

Formální stránka žádostí by do budoucna neměla být pro žadatele problémem, v prováděcích vyhláškách jsou jasně dané náležitosti žádosti. Složitější je výpočet výše náhrady za ztížené lesní hospodaření, neboť vyhláška č. 335/2006 Sb., ve vzorcích využívá hodnoty, k jejichž výpočtu je nutno ovládat postupy dle vyhlášky č. 55/1999 Sb. Do budoucna lze předpokládat, že rozdíl mezi požadovanou a vyplacenou výší náhrady se již v příštím roce ještě výrazně sníží, neboť případné omyly při výpočtu výše budou už jen výjimkou. S rostoucí informovaností vlastníků a nájemců lesa (potenciálních žadatelů) se bude zvyšovat také počet žádostí a tím také poroste celková výše vyplacených náhrad, lze však předpokládat, že meziroční nárůst počtu žádostí nebude skokový. Zda skokem nenaroste celková výše vyplácených náhrad újmy bude záležet na strategickém rozhodnutí LČR, s.p. jako rozhodujícím vlastníkovi lesů (správci státního majetku), zda sjednotí přístup k podávání žádostí o náhradu újmy v rámci celé organizace, nebo zda ponechají jako dosud rozhodnutí o podávání žádostí o náhradu újmy na ředitelích lesních závodů a lesních správ.

Závěr

Úloha AOPK a správ CHKO se v procesu posuzování a vyplácení náhrady újmy od roku 2004 nezměnila a zůstává stále stejná, tj. objektivně a nestranně posuzovat předložené žádosti o náhradu újmy a zajistit vyplacení oprávněných nároků na náhradu újmy ve výši a v souladu s podmínkami stanovenými legislativou. Počáteční rozdíly mezi představami vlastníků a skutečnou výší náhrady by již měly být překonány a vzájemná komunikace mezi žadateli a správami CHKO může dále přispět k vzájemnému respektu a pochopení.

Kontakt

Ing. Miroslav Dort
AOPK ČR, ředitelství
Nuselská 39, 140 00 Praha 4

ODŠKODŇOVÁNÍ ÚJMY vzniklé vlastníkům lesa v chráněných územích v německy mluvících oblastech

Ing. Jiří Matějčík, CSc.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

1. Úvod

Podstatným cílem ochrany přírody je zachování a udržení rozmanitosti přírody prostřednictvím ochrany životního prostředí živočichů a rostlin. Toto se mimo jiné zkouší dosáhnout prostřednictvím nařízení o omezení hospodaření, resp. zákazem hospodaření v lese. Současně se stanovením ochrany dochází k omezování vlastnických práv, které na jedné straně s sebou nesou nákladnější obhospodařování, na druhé straně mohou mít za následek snížení výnosové hodnoty pozemku.

2. Rakousko

2.1 Právní úprava

Podle hornorakouského zákona o ochraně přírody a krajiny z roku 2001 se předpokládá (a předpokládají tak i jiné zemské zákony na ochranu přírody a krajiny) pro dotčené vlastníky odškodnění za zvláštní ochranná opatření způsobující různá hospodářská znevýhodnění. Poukazují na to i příslušná ustanovení zákona o železničním vyvlastnění z roku 1954, nověji pak z roku 2003.

Principiálně existují omezení vlastnických práv, které vlastník musí bez náhrady strpět, protože podstatně nezasahují do žádného ústavou chráněného práva. Na druhé straně však mohou být omezení a povinnosti ve svých účincích natolik intenzivní, že jejich zásadní přípustnost předpokládá, že vyvolají otázku odškodnění.

Ohraničení mezi povinnostmi odškodnění a bez odškodnění trpěného omezení vlastnictví není ostře, přičemž v každém případě je nutno vyjít z toho, že odškodnění u omezení přípustného užívání nebo výkonu činností je vynuceno. Rovněž tak je třeba uhradit zvýšené náklady.

Zvláštní oběti, které by měly být vykonány jednotlivcem vůči jiným normativním aktům, jsou nepřipustné, protože by odporovaly principu rovného zacházení.

Pouhé následky provedení veřejně právní povinnosti či obstarání jednotlivých úředních povolení nebo trpění kontrol apod. nepředstavuje žádnou povinnost odškodnění skutkové podstaty.

Odškodnění tvoří náhrada za omezení existujícího práva a za vznik majetkoprávních znevýhodnění. Míra újmy (narušení) dispoziční svobody má význam pro určení výše odškodnění. Stanovení výše odškodnění závisí na konkrétní použitelnosti pozemku podle věcné a právní situace bezprostředně před a po zásahu do vlastnického práva. Při použití objektivního hlediska ke zjištění hodnoty je přitom zapotřebí zjistit individuální poměry vlastníka pozemku.

Po objasnění požadavků na odškodnění z nutných výsostně stanovených omezení vlastnictví se odvodí principy vyjednávání v rámci uzavření soukromoprávních dohod pro omezení motivovaná odbornými fakty ochrany přírody nebo se vypracují pro chráněná území omezení obhospodařování a užívání.

Výši odškodnění je nutno zjišťovat na netto bázi a platnou zákonnou daň z obratu při vyplacení připočítat.

2.2 Smluvní ochrana přírody

Smluvní ochrana přírody je ústředním prvkem v zemských zákonech o ochraně přírody a krajin. Jak např. z ustanovení hornorakouského zákona vyplývá, je třeba nejdříve usilovat o to, aby se cestou vyjednávání s vlastníky pozemků dojednaly odpovídající náhrady oněch majetkoprávních znevýhodnění, která vyplývají z dosažení cílů ochrany přírody nutnými opatřeními v plánovaných oblastech.

Smluvní ochrana přírody znamená oboustranný právní vztah, civilně právní smlouvu umožňující zásahy do práv také prostřednictvím výsostně přípustné oblasti a aktivnější a nikoliv jen ochrannářskou péčí o přírodu.

Nedojde-li k vzájemné dohodě, je třeba výkony odškodnění určit rozhodnutím.

Na základě zákonných ustanovení přísluší dotčenému v odškodňovacím postupu monetární vyrovnání za vzniklé zatížení a právní ztráty v důsledku veřejnoprávního využití.

Podle vůle hornorakouského zákonodárce ochrany přírody by mělo stát v popředí smluvní ujednání o náhradě ochrannářsky a/nebo právně nabízených opatření. Tím chce hornorakouský zemský zákonodárce podpořit aktivní ochranu přírody, v jejíž rámci může být dohodnuto pozitivní konání k zachování chráněných statků.

2.3 Způsoby odškodňování vzniklých újm

Základem pro popis principů odškodňování újmy vzniklých v souvislosti s omezeními při obhospodařování lesa z důvodu ochrany přírody je hornorakouská „Směrnice pro odškodnění omezení v chráněných oblastech (2006)“.

Tato směrnice nemůže nahradit v jednotlivém případě znalecké ocenění, dává ale jak dotčenému vlastníku pozemku, tak také rozhodujícímu nebo vyjednávacímu úřadu návod pro stanovení odškodnění.

Principiálně je nutno vyjít z toho, že odnětí výnosu, resp. hospodářské obtíže je třeba odškodnit, což vyplývá z rozdílu dosavadního, resp. všeobecně přípustného (možného) a ochranou přírody vyžadovaného užívání.

Náhrady hospodářských újm na výnosu se musí orientovat na realistické formy užívání a intenzity. Právní, organizační a provozně hospodářské poměry se musí začlenit do celkového ocenění. Eventuální celopodnikové účinky vyplývající z opatření je třeba také zohlednit.

Výše odškodnění vyplývá ze znaleckého posudku pro jednotlivý případ podle zákonných postupů.

Směrnice představuje prostor uvnitř zákonem nabídnutých odškodňovaných výkonů, aniž by se musela opustit pozice zákonně vyžadované povinnosti k odškodnění. Pokud by došlo ke střetu se soudní judikaturou poslední instance, která by se od směrnice odchylovala, je se jí třeba odpovídajícím způsobem přizpůsobit. Toto platí zejména pro vyšší náhrady jako je snížení tržní hodnoty.

Nepodstatná omezení bez odškodnění nemohou být předmětem smluvního ujednání. Předmětem smlouvy mohou ale být od vlastníků pozemků nebo jiných oprávněných z užívání dobrovolně realizované nebo nerealizované výkony.

Platí zde princip, že výkon odškodnění vyplývá z rozdílu v rámci zákonných ustanovení možného nebo ekonomicky smysluplného využívání (referenční hospodaření) a využívání požadovaného ochranou přírody.

Lesní úroková míra

Toho času se v Rakousku obvykle používá lesní úroková míra ve výši 3%. Kapitalizace, resp. diskontování se proto provádí s touto sazbou.

Doba smluv

Smluvní ujednání se zásadně mají uzavírat na dobu trvání omezení. Kratší smluvní lhůty s odpovídajícím dojednáním prodloužení a změny smlouvy jsou možné, musí ale přitom zůstat nedotčeny povinnosti ze zákonných ustanovení. Smlouvy na dobu neurčitou je nutno zrušit či pozměnit, aby dodržením smluvních podmínek nebyla ohrožena hospodářská existence vlastníků pozemků nebo jejich rodin.

Následující opatření podléhají smluvním ujednáním:

2.3.1. Trvalý zákaz těžeb

Trvalý zákaz těžeb by měl být sjednán jen u přírodě blízkého stavu lesa. Totální zákaz těžeb je přibližně srovnatelný (výjimka: pronájem honitby a lesnického užívání nad rámec užívání lesa). Jeví se proto smysluplné použít jako základu pro výpočet tržní hodnoty lesních ploch.

Na žádost vlastníka lesa může být provedena úhrada lesa ve výši tržní hodnoty. Při odškodnění bez přechodu vlastnictví se k výpočtu odškodnění použije 80 % tržní hodnoty. Vlastník lesa může na základě tohoto obnosu dohodnout roční odškodnění ve výši 3 %.

Zákaz těžeb u maloplošných objektů ochrany přírody: náhrada se poskytuje za ponechání starého dřeva až do plochy max. 0,1 ha nebo jednotlivých stromů (doupné stromy) podle modelu podpory zemského lesního ředitelství pro „stromy s datly“. Je-li plocha s ponecháním starého dřeva větší než 0,1 ha, je pro to zapotřebí vypočítat 80 % tržní hodnoty.

2.3.2. Časová omezení

Prodloužení doby obmytí v celé hospodářské skupině:

Náhrada za toto opatření může být zjištěna následujícím způsobem:

Současné tržby po odpočtu těžebních nákladů + současná hodnota úroků z nynějších tržeb po odpočtu nákladů – očekávaná hodnota porostu

Prodloužení doby obmytí působí na výnos jak pozitivně, tak negativně:

- snížení těžebních nákladů (na jednici, hmotu apod.)
- změna tržeb za dřevo (dimenze, kvalita, zbarvení)
- snížení nákladů na zalesňování a péči o kultury, stejně tak na první probírku
- změna průměrného přírůstu
- eventuelní změna rizika podniku.

Sezónní omezení těžeb:

V lesnické praxi se jedná obvykle o listnáče, kdy je třeba provádět těžby mimo vegetační dobu. V důsledku toho pak nekolidují těžby s dobou hnízdění ptáků. Principiálně není proto třeba vycházet ze žádného sezónního omezení těžeb. Dojde-li však ve zvláštních případech přece jen k omezení, je to nutno zvlášť zjistit a vypočítat.

2.3.3. Omezení ze změny dřevinné skladby

Základem pro ocenění je opět rozdíl mezi požadovanými ekologickými kritérii a ekonomicky optimalizovanou dřevinnou skladbou. Jelikož omezení dřevinné skladby je finančně účinné teprve dlouhodobě, je třeba diskontovat rozdíly v nákladech a výnosech tomu odpovídající sazbou 3%. Je nutné, aby se odškodnění zjišťovalo podle jednotlivých porostů. K tomu je zapotřebí vyhotovit hospodářsko úpravnické zařízení s dodatečnými průzkumy (např. potenciální přírodní lesní společenstva) a ekonomicky optimalizovanou skladbu dřevin s ohodnocením přírůstků. Hodně rozdílná porostní rizika by měla být také vzata v úvahu (např. kůrovec).

Konkrétní odškodnění může být odvozeno také prostřednictvím tabelárních kalkulací bez zvláštních nákladů. S Agrární komorou by bylo přitom potřeba odsouhlasit následující parametry:

- ceny dřeva změněných dřevin a jejich sortimentaci
- obmýtí
- výchovný probírkový model
- náklady na kultury
- těžební náklady

Pro odvození náhrady se zohledňují jak tržby za dřevo po odečtení těžebních nákladů z před-mýtních a mýtních těžeb, tak kulturní náklady. Pro zalesňování jehličnatými dřevinami se počítá s náklady 2000 EUR/ha, pro listnáče se nepočítají žádné náklady, protože tyto plochy se ponechávají přirozené sukcesi. Dále se uvažuje s tím, že jak v listnáčích, tak také v jehličnanech se neprovádí žádná péče o mladý porost.

Jestliže by se při zalesňování listnáči prováděla péče o mladý nárost včetně tvarování a vyvětvování, napadly by u listnáčů pro založení porostu zřetelně vyšší náklady, avšak také by se tím podstatně zvýšily výnosy z mýtní těžby na základě očekávaných cenných sortimentů.

Výnosy a náklady, resp. diference mezi ekologicky žádoucí a ekonomicky optimalizovanou směsí dřevin se vypočítává od okamžiku svého výskytu k rozhodnému dni výpočtu pomocí diskontního faktoru $= 1/1,03^{\text{roky}}$. Součet diskontovaných rozdílů dává jednorázové odškodnění za omezení ze změny dřevinné skladby. Z toho se 3% úrokovacím faktorem odvozuje roční odškodnění. Z těchto finančně matematických korektních výpočtů vychází podle okolností velmi nízké roční odškodňovací platby, především tehdy, když se jedná o mladé porosty na nevhodných stanovištích, které se teprve po dosažení obmýtí přemění na lesy s dřevinami přirozených lesních společenstev. Z tohoto důvodu se při smluvně dohodnutých platbách nekalkuluje tzv. zbytkové obmýtí (= doba obmýtní, která je zapotřebí pro aktuální porost k dosažení mýtní zralosti), tzn. že období diskontování se zkracuje, a tím se zvyšuje náhrada. Nezhlednění zbytkového obmýtí se nabízí jen v rámci popsaných dohod o užívání, a z toho se odvozuje příslušný právně relevantní požadavek.

2.3.4. Ztížení přiblížování

Omezení nebo zákaz použití zařízení sloužících přiblížování je nutno odškodnit, když toto se provádí na základě ustanovení o ochraně chráněných statků podle evropské směrnice o ochraně stanovišť a ochraně druhů nebo směrnice na ochranu ptačích oblastí.

Uskuteční-li se však omezení na základě jiných zákonných ustanovení, nemůže být odškodnění poskytnuto. Pro výpočty se použijí sortimentační a traktorové tabulky Rakouských spolkových lesů, přičemž je třeba tabulky v jednotlivých případech znalecky posoudit.

2.3.5. Předpis maloplošných těžeb nebo těžby jednotlivých kmenů

Také zde je nutno připustit diferenci mezi ekonomicky smysluplnou a podle lesního zákona přípustnou těžbou a ochranně vyžadovaným užitím a rozdíl odškodnit. Výhody a nevýhody obou přístupů se musí zohlednit při výpočtu.

2.3.6. Předpis způsobu zalesnění

Zde se při výpočtu bere v úvahu jak změněná nákladová situace (např. žádné kulturní náklady u přirozené obnovy), tak také výhody plynoucí ze změny druhové skladby.

2.3.7. Nasazení provozních prostředků

Zákaz použití úřady chválených prostředků na ochranu rostlin nebo opatření k zachování či zlepšení úrodnosti půdy se zpravidla z pohledu ochrany přírody nevyžaduje, protože se v podstatě provádí na malých plochách, a proto nemá žádné nebo velmi slabé účinky na objekty ochrany přírody. Má-li být zákaz výjimečně stanoven na předepsané provozní prostředky, měly by být uhrazeny skutečně zvýšené náklady.

2.3.8. Zvýšené správní náklady

Zde se jedná o dosud neuvedený výpočetní nákladový faktor. Způsobitým odškodněním jsou náklady za nutné dodatečné projektování, za účast na delších pohovorech (např. v rámci výboru odborníků) apod. Nahrazuje se skutečný náklad při odpovídajícím prokázání.

2.3.9. Snížení tržní hodnoty lesa

V tomto případě se vychází z toho, že odškodnění představuje peněžní vyrovnání mezi majetkovou situací před a po zásahu do vlastnických práv. Je tedy třeba odškodnit tzv. pozitivní škodu, což je také snížení tržní hodnoty pozemku uloženým opatřením.

Judikatura Nejvyššího soudního dvora hovoří o zkušenostním faktu, že zájem potenciálního kupce na získání pozemku, jehož disponibilnost podléhá omezení, je nižší než na získání objektu bez omezení. Při stanovení výše odškodnění při snížení tržní hodnoty je vyžadováno vydatného soudcovského posouzení, protože se účinky omezení na tržní hodnotu často nedají přesně zjistit. Zpravidla je nutno vycházet z toho, že snížení tržní hodnoty přichází v úvahu tehdy, když je omezení nařízeno. Posouzení je ale možné jen na základě konkrétního jednotlivého případu. Újmu uplatňuje vlastník pozemku, resp. je zohledněna znalcem při vyhotovení znaleckého posudku.

Odškodnění se musí vyplatit buď v jednorázových (kapitalizovaných) platbách nebo v opakujících se (především ročních) rentách, které je nutno hodnotově zajistit.

Poznámka k zajištění hodnoty: Z pohledu účelovosti, hospodárnosti a úspornosti správy je třeba použít pro zajištění hodnoty takového indexu, který odpovídá okamžiku návaznosti zajištěné hodnoty. Pro to se používá buď cenový index surového dříví nebo agrární cenový index, resp. analogicky k ustanovením týkajícím se zemědělství je třeba principiálně k zajištění hodnoty použít index spotřebitelských cen.

Odškodnění za snížení tržní hodnoty přichází v úvahu jen jako jednorázový platební akt a platí se tomu vlastníku pozemku, jehož pozemky byly prvně zatíženy omezením, resp. prostřednictvím zavazujících opatření.

Postavením pozemků pod ochranu a z toho vzniklým omezením užívání zpravidla postiženým vlastníkům pozemků vzniká újma na výnosech v důsledku zhoršení majetkových poměrů.

Zatímco výnosová situace se v rámci účelně zvoleného sledovaného období často zhorší ihned, jsou dopady na majetkové poměry přesahující toto období budoucím problémem.

Důvody a faktory snížení hodnoty

SAGL (1995) vyjmenovává několik faktorů, které mohou při zatížení pozemku nebo podniku opatřeními na ochranu přírody působit jednotlivě nebo společně se závažností případ od případu rozdílnou:

- Zatížení právy třetích osob snižuje dispoziční volnost a může i při dnešním smluvním zajištění vést k nepříznivým potížím.
- Veškeré povinnosti a břemena, spojené s přiznáním práv, vážou právní nástupce a mohou v případě předání a dědění vést ke značným rozdílům v obdaření několika dědiců.
- Se zatížením je spojeno generelní zvýšení rizik. Časem se i šance na úhradu takzvaných následných škod čím dál více snižuje a podle okolností bývá spojena s nákladným vyrovnáváním.
- S existencí cizích nároků zpravidla bývají spojeny vyšší správní náklady, zčásti v nevhodnou dobu.
- Darování se stává nemožným nebo je velmi omezeno, takže šancí ani vývoje v danou dobu nelze využít měrou, jakou by to bylo možné bez zatížení.
- Ze zpětné vazby mezi trhem s pozemky a hodnotou pozemku vyplývá ten efekt, že v důsledku nižší tržní hodnoty se zužuje úvěrový základ, a tím se zužují i finanční dispozice, resp. šance.

Dalším důležitým aspektem – zejména u pozemků, které jsou zatíženy opatřeními na ochranu přírody - je mezi vlastníky pozemků velmi rozšířená obava z nařízení, která by se v budoucnu zprůšňovala, resp. pochybnosti o bezpečnosti budoucích plateb odškodnění.

Skutečné snížení tržní hodnoty zatížením pozemku omezením z důvodu ochrany přírody by bylo podle druhu a obsahu omezení kompenzováno do výše 5% z tržní hodnoty.

Při posuzování, zda-li je třeba vyjít ze snížení tržní hodnoty, by bylo nutno zvážit jako indicii také snížení možnosti poskytnutí úvěru na zástavu pozemku. Také zde platí, že náhrada případného snížení tržní hodnoty se proplácí jednorázově vlastníkovi, jehož pozemek nebo část jeho pozemku je bezprostředně znevýhodněna při hospodářském styku. Nárok je tím vyrovnán a na právního následníka není nárok již přenositelný.

Povinnost proplacení

Ztratí-li pozemek v důsledku v § 37 odst. 1 hornorakouského zákona (2001) uvedeného opatření pro vlastníka zcela nebo natrvalo svoji hospodářskou využitelnost, musí na žádost vlastníka spolková zem provést proplacení. V těchto případech se musí nahradit 100% z tržní ceny.

3. Švýcarsko

3.1 Lesnická politika

Výchozím bodem pro aktuální švýcarskou lesnickou politiku je Lesnický program Švýcarska (WAP-CH) z let 2003-2004, který je výsledkem jednání pro období 2004-2015. Zde byly vypracovány při široce uplatněném participativním procesu nejrůznější vize, cíle, strategie, opatření a nástroje pro budoucí lesnickou politiku Švýcarska. Z 12 kvantitativních cílů bylo z celošvýcarského pohledu vybráno 5 prioritních cílů pro lesnickou politiku celé země. Jsou to:

1. Opatření na ochranu lesa
2. Biodiverzita v lese
3. Lesní půda, stromy, pitná voda
4. Hodnotu vytvářející řetězec les-dřevo
5. Hospodářská výkonnost lesního hospodářství.

Realizace těchto lesopolitických ústředních bodů se provádí **normativními pravidly a finančním odškodněním provedených výkonů** (náhrady a finanční pomoc).

Všech 26 samostatných kantonů Švýcarska má své vlastní lesní zákony a vyhlášky. Na spolkové úrovni lesní zákon stanovuje rámcové podmínky, které jsou prováděny všemi 26 kantony, a kantony jsou také dále zpřesňovány a přizpůsobovány na kantonální potřeby.

3.2 Finanční odškodnění výkonů ochrany přírody

Od 1.1.2008 bude nové to, že cestou zákonem předpokládané finanční náhrady a finanční pomoci se budou výkony ochrany přírody realizovat prostřednictvím tzv. smluvních výkonů (zakázek na výkony s dojednáním programu) mezi spolkem a kantony.

Co se týče těchto záměrů v oblasti životního prostředí, a tedy i v oblasti lesního hospodářství, poskytují tzv. programové listy podle jednotlivých programů všechny informace, které jsou nutné mezi spolkem a kantony k uzavření dohody o programu.

Veškerý obsah jednotlivých programů byl vyhotoven v pracovních skupinách ve spolupráci s kantony. Spolek v návaznosti – na základě výpočtů a doporučení pracovních skupin – stanovil svoji platební připravenost podle programových cílů (krácení rozpočtu spolku bylo přitom vzato v úvahu). Uvedené „ceny“ představují jen 40 % podíl spolku. Ke zjištění celkové částky státních prostředků se proto musí připočítat ještě 60 %, neboť každý kanton musí ještě dodatečně pro každý program sehnat tuto částku. Třetí strana (případný uživatel) může být kantony zapojen do finanční spoluúčasti. Na základě monitorování výsledků má spolek přehled o biodiverzitě v lese a ví proto přesně, které výkony a ve kterých kantonech by chtěl cíleně nakoupit na základě svých stěžejních strategických cílů. Vlastní dojednání výkonů se provádí vyjednáváním mezi spolkem a kantony ke každému jednotlivému programu. Spolek formuluje a komunikuje ohledně svých strategických cílů v jednotlivých programech, kantony zase předkládají spolku svoji na množství vázanou nabídku. Ve dvou vyjednávacích kolech se programy dojednávají a prostřednictvím programových dohod se stanoví výsledky podle rozsahu a ceny smluvně na dobu 4 let. Smluvními stranami jsou spolek, zastoupený příslušným spolkovým úřadem a kantony, zastoupené příslušnou kantonální radou. Operační realizace obsahu programu podléhá výlučně kantonům. Tyto uzavírají zpravidla další ujednání na výkony – v lesním hospodářství většinou s vlastníky lesa nebo osobami s podobnými právy. Controlling se provádí jednak kantony (na projektové úrovni) a jednak spolkem (na programové úrovni) prostřednictvím ročního hlášení. Náhodné kontroly se provádí prostřednictvím rozhovorů o výměně zkušeností.

Způsoby financování opatření na ochranu přírody

Kromě výše uvedených finančních pravidel může ke zvýšení názornosti švýcarského systému ještě přispět příklad struktury tzv. programového listu (např. č. 9 „Biodiverzita v lese“).

Zákonná zakázka: Ochrana lesa jako přírodě blízkého životního společenstva flóry a fauny (čl. 38 lesního zákona)

Produktový cíl: Zachovat přirozenou a antropogenně podmíněnou rozmanitost lesa

Priority a nástroje:

- ochranu procesů provádět v přírodních lesních rezervacích a v lokalitách se starým dřevem min. na 5 % lesní plochy
- lesní druhy s národní prioritou podporovat zvláštními lesními rezervacemi, specifickými programy na podporu druhů a propojení biotopů. Propojením, a stejně tak ekologicky cennými formami obhospodařování, současně udržovat rozmanitost krajiny.

Spolkový příspěvek na 4 roky (na období 2008-2011) podle finančního plánu: 43 mil. Fr

ID	1	2	3	4
Programové cíle	<u>Plocha</u> : připustit přirozený vývoj na přiměřené ploše	<u>Propojení</u> : propojit les a ekologicky cenné volné prostředí	<u>Druhy</u> : cíleně podporovat lesní druhy s národní prioritou	<u>Speciální</u> : zachovat ekologicky cenné formy hospodaření (střední a nízký les, louky aj.)
Výkonnostní indikátory	- plocha přírodní rezervace - plocha se zvýšeným podílem starého a mrtvého dřeva	- plocha prvních zásahů v porostních okrajích - plocha porostních okrajů s pěstební péčí	- plocha s péčí o životní prostor/ lesní porosty - plocha s vysazenými a ošetřovanými mladými stromky	- plocha s provedenými opatřeními na její zachování
Kvalitativní Indikátory	- závaznost a dlouhodobost ochrany (smlouvy) - velikost ploch odpovídá cíli ochrany - přírodní hodnota ploch-význam pro podporu rozmanitosti druhů	- koncept propojení/ plán opatření v koordinaci se zemědělstvím - vysoký potenciál stanoviště	- výskyt a vývoj cílových druhů - podíl cílových druhů v porostu	- specifická struktura a vývoj lesních typů - koncept propojení/ plán opatření v koordinaci se zemědělstvím
Příspěvky spolku na plochu	- podle regionů diferencované směrné hodnoty (10-40 Fr/ha) - bonus za rezervace se zvláštní hodnotou pro biodiverzitu, resp. s nadprůměrnou velikostí (např. 10 Fr/ha a smluvní rok pro rezervace nad 300 ha)	- směrné hodnoty (první zásahy 4000 Fr/ha, péče 2500 Fr/ha) - bonus za zvláštní lesní rezervace (10 Fr/ha)	- směrné hodnoty podle specifických akčních plánů a technických směrnic (1000 - 8000 Fr/ha) - bonus za zvláštní lesní rezervace (10 Fr/ha)	- směrné hodnoty podle specifických technických směrnic (2500 až 20 000 Fr/ha) - bonus za zvláštní lesní rezervace (10 Fr/ha)
PLÁN na programové období	Podle dojednání programu			
Programový příspěvek od spolku				

4. Německo

Podle ústních informací speciální ustanovení na odškodnění majetkové újmy z důvodu ochrany přírody na spolkové úrovni v Německu neexistuje.

Základem pro odškodňování omezení vzniklých z nejrůznějších důvodů v oblasti lesního hospodářství (pozn.: tedy i z důvodu ochrany přírody) je „Směrnice pro stanovení a přezkoušení tržní hodnoty lesních ploch a pro odškodnění majetkové újmy (Směrnice pro stanovení hodnoty lesa 2000 - WaldR 2000)“.

Ve druhé části této směrnice je vedle hodnoty lesa popsáno také odškodnění za ostatní majetkové újmy. Jsou to:

1. Snížení hodnoty lesa

Jestliže se v důsledku prodeje dílčích ploch sníží hodnota neprodané plochy lesa (např. přerušáním souvislosti vlastní honitby, poškozováním porostních okrajů, zvýšenými náklady na těžbu a odvoz dřeva nebo ohrožením bořivými větry), je nutno toto snížení hodnoty zjistit.

2. Zatížení zbytku podniku

2.1 Předmětem odškodnění jsou provozní výdaje, které připadaly na prodané plochy a které po uskutečněním prodeji musí nést zbytek podniku. K těmto výdajům patří mj. náklady na nadbytečný personál, hospodářské budovy a provozní prostředky. Povinností postiženého je, aby v rámci snižování škod pokud možno omezil zhoršení hospodárnosti podniku.

2.2 Zatížení zbytku podniku není třeba brát v úvahu, pokud je možné získání náhradních pozemků za přijatelných podmínek, pokud tyto pozemky byly opatřeny a pokud byly přiděleny. Zvýšené náklady, které mohou vzniknout např. tím, že náhradní pozemky jsou více vzdálené než plochy odevzdané, je však třeba vzít v úvahu.

2.3 Zatížení zbytku podniku není nutno vzít v úvahu tehdy, jestliže tato újma může být eliminována určitou podnikovou přestavbou, např. jiným využitím nebo prodejem nadbytečných budov a provozních prostředků, zintenzivněním hospodářství na zbývající ploše, jiným využitím, přeškolením nebo propuštěním již nepotřebného personálu apod. Jestliže tato přestavba je hospodářsky účelná, pak je nutno stanovit odpovídající náklady na nezbytná opatření. Jestliže nemůže být újma opatřeními přestavby eliminována, nebo aspoň ne zcela, pak se stanoví, jakými zvýšenými náklady je zbytek podniku při jeho hospodárném vedení ročně zatěžován. Pokud tyto zvýšené náklady mohou být během určitého období zašetřeny, pak se stanoví toto zatížení pouze na dobu, po kterou bude docházet ke zvýšeným nákladům, a to za použití úrokové sazby 4%. Majetkové újmy, které jsou vyvolány neuspokojitelnými a časově neomezenými zvýšenými náklady, se stanoví za použití kapitalizačního faktoru 25.

2.4 Na zatížení zbytku podniku se započítává výnos z úroků vyplývající z využití odškodnění za tržní hodnotu lesních ploch. Použije se k tomu úroková sazba 4%.

5. Závěr

V Rakousku je nyní rozhodnutím Nejvyššího soudního dvora zajištěno, že se při zkoumání, zda-li je pro odškodnění zásah do ploch s lesnickým obhospodařováním relevantní, musí brát v úvahu dlouhá časová období, během nichž se lesnictví provozuje, a proto je okolnost, že po mnoho desetiletí nebylo žádné hospodaření, pro existenci povinnosti k odškodnění irelevantní.

Přesto by však každý lesní podnik měl ve svém výhledovém plánování dbát na to, aby nepřijal opatření, která by jej v pozdější době připravila o možnost odškodnění za nucená omezení hospodaření. U Rakouských spolkových lesů se mezitím převážně prosadila realizace opatření na ochranu přírody cestou smluvní ochrany přírody, a je jistota, že úředně jednostranně nařízené zásahy do vlastnického práva vlastníka lesa brzy ze správné praxe zcela vymizí.

Perspektiva budoucnosti = smluvní ochrana přírody

Kontakt

Jiří Matějčík

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Strnady 136

156 04 Praha 5 – Zbraslav nad Vltavou

PROBLEMATIKA FINANČNÍ NÁHRADY újm vy vzniklé omezením lesního hospodaření na LHC Lesy města Olomouce

Ing. Roman Šimek
Lesy města Olomouce

1. Úvod

Vlastníci lesů jsou skupinou, která je výrazně ovlivněna omezeními vyplývajícími z ustanovení zákona o ochraně přírody. Lesy v podmínkách střední Evropy jsou až na výjimky umělým, lidskou činností dlouhodobě ovlivňovaným ekosystémem. Přesto představují nejzachovalejší části naší přírody a tudíž jsou hlavním předmětem zájmu ochrany přírody.

Vizí každého vlastníka lesů, který hospodaří podle zásad trvale udržitelného hospodaření, by měla být ekonomická životaschopnost jeho lesního majetku. Takové hospodaření v lesích musí být postaveno na třech základních pilířích. Ekologickém, ekonomickém a sociálním. Žádný z těchto pilířů nelze upřednostňovat nad ostatní pilíře.

Problematiku poskytování náhrad za omezení lesního hospodaření z důvodu uplatnění požadavků ochrany přírody se vlastníci lesa a jejich sdružení snaží řešit již od pádu komunistického režimu. Teprve však v souvislosti s provedením transpozice dvou norem Evropského společenství – směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (dále jen „směrnice o ptácích“) a směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „směrnice o stanovištích“) do českého právního řádu se podařilo do právních norem zakotvit nárok vlastníka lesa na náhradu újm vy vzniklé z důvodu uplatnění požadavků ochrany přírody na hospodaření v lesích.

2. Základní údaje o lesním majetku města Olomouce

Lesní majetek statutárního města Olomouce se rozkládá na ploše 4006,30 ha pozemků určených k plnění funkcí lesa (z toho 3 879,90 ha porostní půdy). Vyznačuje se především značnou územní roztříštěností a různorodou porostní skladbou. Zasahuje do 33 katastrálních území, náleží pod působnost pěti pověřených obcí:

Lesní majetek města přísluší ke třem přírodním lesním oblastem:

- LO č. 29 – Nížký Jeseník 55,86 % plochy
- LO č. 30 – Dražanská vrchovina 4,85 % plochy
- LO č. 34 – Hornomoravský úval 39,28 % plochy

Nejvyšší kóta lesního majetku města dosahuje 707 m n.m. (vrchol Pomezí u obce Huzová) a nejnižší položená část s nadmořskou výškou 202 m n.m. leží v lese Království u Grygova. Lesní majetek zasahuje do 1. až 5. lesního vegetačního stupně.

Kategorizace lesů v majetku statutárního města Olomouce:

- Lesy hospodářské 3553 ha
- Lesy zvláštního určení zaujímají plochu 453 ha,

Lesy zvláštního určení jsou tvořeny:

- Lesy v prvním pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů 6 ha
- Lesy příměstskými se zvýšenou funkcí rekreační 33 ha
- Lesy zvláštního určení vyhlášené z důvodu ochrany přírody 414 ha

Na lesním majetku města se nalézají následující zvláště chráněná území:

- CHKO Litovelské Pomoraví 821,72 ha
- Přírodní rezervace Litovelské Luhy 91,39 ha
- Přírodní rezervace Kenický 9,84 ha
- Přírodní rezervace Panenský les 15,49 ha
- Přírodní rezervace Království 296,96 ha
- Přírodní památka Kurfürstovo rameno 0,33 ha
- Přírodní památka Častava 0,46 ha
- Přírodní park Sovinecko 650 ha

Cílem ochrany PR Království a PR Litovelské Luhy je ochrana přirozených lesních biocenóz lužních lesů s typickou flórou a faunou.

Na lesním majetku města byla vyhlášena území soustavy NATURA 2000:

- **Ptačí oblast Litovelské Pomoraví**, majetek města zastoupen na ploše 821,72 ha
Předmětem ochrany ptačí oblasti jsou populace těchto druhů ptáků - ledňáček říční, strakapoud prostřední a lejsek bělokrký a jejich biotopy.
- **Evropsky významná lokalita Litovelské Pomoraví**, majetek města zastoupen na ploše 821,72 ha
Předmětem ochrany EVL jsou dubohabřiny asociace *Galio-Carpinetu* (9170), smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (91E0) a smíšené lužní lesy s dubem letním, jilmem vazem, j. habrolistým, jasanem ztepilým nebo j. úzkolistým podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (91F0).
- **Evropsky významná lokalita Království**, 587,76 ha
Předmětem ochrany EVL jsou dubohabřiny asociace *Galio-Carpinetum* (9170) a smíšené lužní lesy s dubem letním, jilmem vazem, jilmem habrolistým, jasanem ztepilým nebo jasanem úzkolistým podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (91F0).

Celkem je z důvodu ochrany přírody významně ovlivněno lesnické využití lesních porostů o výměře 1 236 ha (**31 % výměry lesního majetku města**). V mnoha případech dochází k několikanásobnému překryvu ochranných režimů (zonace CHKO, maloplošná ZCHÚ, prvky ÚSES a soustava NATURA 2000)

3. Uplatněné újmy vzniklé omezením lesního hospodaření na LHC Lesy města Olomouce za rok 2005

3.1 Újma vzniklá z důvodu omezené výše povolených těžeb při tvorbě LHP v přírodních rezervacích vyhlášených na majetku města Olomouce.

Výpočet náhrady újmy vzniklé v důsledku omezené výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy se v případech, kdy nelze postupovat podle bodů 1, 3 nebo 4 této přílohy je pravděpodobně nejčastěji používaným algoritmem výpočtu náhrady újmy, přestože se do znění vyhlášky č. 335/2006 Sb. dostal až při závěrečných jednáních o znění vyhlášky na základě kategorického požadavku Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR (dále jen SVOL).

Týká se lesů prvních zón národních parků a chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a přírodních rezervací, kde je dle § 8, odst. 12) vyhlášky č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování, pro určení výše těžby rozhodující schválený plán péče pro tato území.

V případě SLMO újma vznikla uplatněním základních ochranných podmínek v přírodních rezervacích dle **§ 34 odst. 1) písm. a)** zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Úmyslná těžba je považována za činnost, která může způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému.

Podkladem pro výpočet této konkrétní újmy jsou údaje LHP pro LHC Lesy města Olomouce s platností od 1.1.2000 do 31.12.2010. Průměrná úroková sazba PRIBOR činila dle údajů ČNB za rok 2005 2,13%.

Těžební možnosti dotčených porostů byly stanoveny v souladu se zněním zákona č. 289/95 Sb., o lesích a prováděcí vyhlášky č. 84/1996 Sb. Hodnota lesních porostů byla vypočtena dle vyhlášky č. 55/199 Sb.

Výše uplatněné újmy:

	újma v Kč	plocha v ha	Kč/ha
PR Litovelské luhy	401 125 Kč	41,103	9 759 Kč
PR Kenický	42 502 Kč	3,872	10 977 Kč
PR Království	382 515 Kč	54,794	6 981 Kč
celkem	826 142 Kč	99,769	8 281 Kč

Výše náhrady újmy vypočtené dle přílohy č. 3 k vyhlášce č. 335/2006:

	újma v Kč	plocha v ha	Kč/ha
PR Litovelské luhy	200 563 Kč	41,103	4 880 Kč
PR Kenický	21 251 Kč	3,872	5 488 Kč
PR Království	191 258 Kč	54,794	3 490 Kč
celkem	413 071 Kč	99,769	4 140 Kč

Rozdíl ve výši náhrady újmy a újmou je 50%. Důvodem této nespravedlnosti je skutečnost, že výpočet újmy N_{L14} je modelován pro případ, kdy by vlastník lesa bez omezení těžil těžební potenciál porostu v polovině decénia. Při stanovení tohoto algoritmu výpočtu nebylo přihlíženo k hodnotě reálné újmy, nýbrž bylo licitováno, jak velký podíl újmy by vlastník lesa měl obdržet.

$$N_{L14} = \frac{Hlp_a \cdot ((V8-V9)/V7)}{2} \cdot pp$$

kde

N_{L14} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku omezené výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy v Kč,

Hlp_a – hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené v lesích, v němž je nařízeno omezení, za které je náhrada poskytována, v Kč,

V_7 – celková zásoba dříví podle lesního hospodářského plánu v m^3 ,

V_8 – výše povolené těžby bez omezení v m^3 ,

V_9 – výše povolené těžby s omezením, za kterého se poskytuje náhrada v m^3 ,

pp – průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

Posouzení algoritmu výpočtu náhrady újmy

Není opodstatněným důvodem krátit vypočítanou výši újmy 2. Pravděpodobnost, že by vlastník lesa nemohl provést těžbu nepovolených těžeb z důvodu dodržení závazných ustanovení zákona o lesích, je nízká a je možné ji ošetřit definicí odkazu „ V_8 “.

Pokud vlastník lesa dodrží podmínky umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb., **je protiústavní omezit plnění vzniklé újmy na 50 % skutečné újmy!**

Běžný způsob hospodaření znamená, že vlastník lesa může se svým majetkem volně nakládat, tedy i vytěžit v prvním roce platnosti LHP. Pokud MŽP uplatněním hodnoty 2 ve jmenovateli algoritmu výpočtu snižuje výši újmy o 50%, tak stejnou „logiku“ má i varianta nepřiznat vůbec žádnou náhradu této újmy, neboť co kdyby vlastník po dobu platnosti LHP dotčené porosty vůbec netěžil!

Za problematické považuji, že vyhláška výslovně uvádí, že tento algoritmus výpočtu je možné použít pouze v případech, kdy nelze postupovat mimo jiné i podle bodu 3 přílohy vyhlášky, tj. když se jedná o náhradu újmy vzniklé v důsledku prodloužení obmýcí stanoveného v lesním hospodářském plánu nebo lesní hospodářské osnově převzaté protokolem o převzetí. Právě výpočet této újmy by bylo možné počítat stejným algoritmem výpočtu, neboť prodloužení obmýcí nebo prodloužení doby obnovy znamená odsun těžeb, které by za normálních podmínek vlastník lesa mohl realizovat.

Návrh úpravy

Algoritmus výpočtu výše náhrady újmy vzniklé v důsledku omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy navrhuji vyhláškou upravit následovně:

$$N_{L9} = (Hlp_a \cdot (V_8 - V_9) / V_7) \cdot pp,$$

kde

Hlp_a – hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené v lesích, v němž je nařízeno omezení, za které je náhrada poskytována, v Kč

V_7 – celková zásoba dříví podle LHP v m^3 ,

V_8 – výše vlastníkem požadované těžby, která by mohla být realizována na základě umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb. v m^3 ,

V_9 – výše povolené těžby s omezením za kterého se poskytuje náhrada v m^3 ,

pp – průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

3.2 Újma vzniklá z důvodu nákladově náročnějšího opatření při lesním hospodaření

Algoritmus výpočtu této újmy byl převzat ze znění vyhlášky Mze ČR č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.

V případě SLMO újma vznikla uplatněním základních ochranných podmínek v chráněných krajinných oblastech a v přírodních rezervacích dle **§ 26 odst. 3) písm. a)**, resp. **§ 34 odst. 1), písm. b)** zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Na území první a druhé zóny CHKO a přírodních rezervací je zakázáno mimo jiné používat biocidy.

Ročně provádíme ožínání listnatých kultur na ploše asi 200 ha. Tato činnost je nejenom finančně náročná (9.200,- Kč/ha), mohou ji však provádět pouze pracovníci s velkou zkušeností. Vzhledem k malému počtu takovýchto spolehlivých pracovníků a vzhledem k časové náročnosti těchto prací jsme prostřednictvím chemické ochrany kultur snížili finanční i časovou náročnost těchto prací. Použitím herbicidu Roundup dosahujeme náklady na ošetřenou kulturu ve výši 3.500,- Kč/ha. Rychlost aplikace tohoto přípravku umožňuje provedení zásahu v době, kdy jsou pro něj nejvhodnější podmínky.

Výše uplatněné újmy:

	újma v Kč	plocha v ha	Kč/ha
CHKO Litovelské Pomoraví	335 022 Kč	57,81	5 795 Kč
PR Království	129 932 Kč	22,42	5 795 Kč
celkem	464 954 Kč	80,230	5 795 Kč

3.3 Újma vzniklá z důvodu nařízeného ponechání výstavků na obnovních plochách prováděných na území PR Království a Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví.

Újma vznikla uplatněním závazného stanoviska příslušného orgánu státní správy ochrany přírody, tj. Okresní úřad Olomouc, referát životního prostředí a Správa CHKO Litovelské Pomoraví v rámci schválení lesního hospodářského plánu.

Na základě těchto požadavků ponecháváme na obnovních plochách výstavky domácích druhů listnatých dřevin z různých porostních etází v počtu do 10 ks/ha.

Pro výpočet této újmy nelze použít algoritmus výpočtu náhrady újmy vzniklé v důsledku ponechání jednotlivých stromů do jejich fyzického rozpadu, neboť orgány ochrany přírody **zatím** nevyžadují, aby výstavky byly ponechány do svého fyzického rozpadu.

Výpočet této újmy jsem odvodil od výpočtu náhrady újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb na dobu do konce platnosti lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy převzaté protokolem o převzetí, trvá-li omezení déle než jeden rok, tj, dle vzorce

$$N_{L9} = (Hlp_a \cdot (V_8 - V_9) / V_7) \cdot pp,$$

kde

Hlp_a – hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené v lesích, bez uplatnění srážek, v němž byly dočasně omezeny mýtní těžby, v Kč,

V₇ – celková zásoba dříví porostu podle lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy v m³,

V₈ – výše vlastníkem požadované těžby v porostu, která by mohla být realizována na základě umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb. v m³,

V₉ – výše povolené těžby s omezením, za kterého se poskytuje náhrada v m³,

pp – průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

V algoritmu výpočtu jsem vědomě použil pouze část vzorce, neboť se domnívám, že je téměř nemožné prokázat, že plánovanou mýtní těžbu lze přesunout ve srovnatelných sortimentech srovnatelného dříví do jiných porostů. A pokud by takový přesun byl přece jenom možný, tak by vznikly vícenásobné spojení mimo jiné s hledáním srovnatelného lesního porostu, s dodatečnou těžbou výstavků, se škodami na následném lesním porostu, další náklady by bylo jistě možné dohledat.

Tento způsob zjišťování výše náhrad je časově značně náročný, neboť svěřováním výstavků a měřením jejich výšek zjišťujeme jejich objem. Porovnáním se zásobou porostu před těžbou odvodíme intenzitu omezení. Výši újmy získáme, když tuto intenzitu omezení vynásobíme hodnotou porostu výstavků vypočtenou podle vyhlášky č. 55/1999 Sb.

Výše uplatněné újmy:

	újma v Kč	počet výstavků	Kč/výstavek
CHKO Litovelské Pomoraví	48 348 Kč	487	99 Kč
PR Království	2 324 Kč	53	44 Kč
celkem	50 672 Kč	540	94 Kč

3.4 Újma vzniklá z důvodu administrativně náročnějších činností vyplývajících z ochranných opatření nařízených na území Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví a PR Království.

Újma vznikla uplatněním základních ochranných podmínek v chráněných krajinných oblastech dle **§ 26 odst. 3) písm. a)** zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, uplatněním základních ochranných podmínek v přírodních rezervacích dle **§ 34 odst. 1) písm. a)** zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, uplatněním závazného stanoviska Správy CHKO Litovelské Pomoraví ke zpracovanému lesnímu hospodářskému plánu na období od 1.1.2000 do 31.12.2010 a uplatněním požadavků vyplývajících z vyhlášky č. 335/2006 Sb.

Jedná se o administrativní náklady, které vlastník musí vynaložit z důvodu podání žádosti o poskytnutí finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření. Jedná se o náklady, které vlastníku lesa vznikají v příčinné souvislosti s omezením vyplývajícím z části třetí až páté zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Náklady nutné ke zjištění výše škody jsou prokazatelně mimořádným, nákladově náročnějším opatřením. Tento názor lze opřít o znění § 14 odst. 3) vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.

Výše uplatněné újmy:

	újma v Kč
CHKO Litovelské Pomoraví	13 190 Kč
PR Království	5 620 Kč
celkem	18 810 Kč

4. Návrh některých dalších úprav algoritmů výpočtů újem vyhlášky č. 335/2006 Sb.

Vyhláška č. 335/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku, byla vydána dne 16.6.2006.

Přestože již při jejím nabytí účinnosti bylo zpracovatelům jasné, že je nezbytné odstranit základní nedostatky ve znění této vyhlášky a zástupcům SVOLu bylo přislíbeno okamžité zahájení prací na odstranění těchto nedostatků, k dnešnímu dni tyto práce dle dostupných informací nezačaly.

4.1 Očekávání a realita vyhlášky

Co vlastníci lesa očekávali od vyhlášky č. 335/2006 Sb.

1. Stanovit algoritmy výpočtu těch újem, které nelze přímo vypočítat dle vyhlášky č. 55/1999 Sb. Algoritmy výpočtů měly být zpracovány způsobem, který by vlastníkům lesa umožnil pokud možno **bez použití znaleckých posudků** vypočítat a uplatnit nárok na náhradu újmy.
2. **Spravedlivou výši náhrad.** Vlastník lesa, který je omezen při lesním hospodaření z důvodu uplatnění požadavků ochrany přírody by měl mít možnost získat stejný užitek ze svého lesa, jako vlastník lesa stejných parametrů, jehož lesní majetek je lokalizován mimo ZCHÚ, ptačí oblast nebo evropsky významnou lokalitu.

3. Co nejmenší administrativní náročnost při uplatňování nároku na úhradu újmy,

Čeho se vlastníci lesa dočkali od vyhlášky č. 335/2006 Sb.

1. Délka tvorby vyhlášky (2 roky) neodpovídá kvalitě výstupu, který má mnoho systémových vad.
2. Některé druhy újem jsou kompenzovány pouze částečně, některé nejsou kompenzovány vůbec,
3. Výpočet újem je poměrně složitý.
4. Administrativní náročnost při uplatňování úhrady újmy je pro vlastníky nepřiměřená.

Díky Sdělení sekretariátu rozkladové komise ministra životního prostředí zveřejněného ve Věstníku MŽP částka 5/2006 je aplikace vyhlášky nejasná.

Dle výkladu č. 3/2006 se neposkytuje finanční náhrada tomu, kdo získal pozemek do vlastnictví nebo uzavřel nájemní smlouvu k pozemku v době, kdy omezení již existovalo. Stanovení výše újmy je vázáno na rozsah a intenzitu předchozího využívání pozemku, na kterém nově vzniká omezení hospodaření.

Tento výklad znamená, že například dědické řízení znamená ukončení nároků na úhradu újmy. Rovněž znamená, že pozemek dotčený zájmy ochrany přírody není možné pronajímat, neboť tento smluvní vztah znamená ukončení nároků na úhradu újmy.

Dle výkladu č. 6/2006 závazné stanovisko k LHP nebo LHO podle § 4 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., nezakládá nárok na náhradu újmy, pokud poukazuje na omezení vyplývající přímo ze zákona č. 114/1992 Sb.

Tento výklad znamená, že pokud vlastník lesa hodlá uplatnit nárok na náhradu újmy podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb., je nutné dohodnout s příslušným orgánem SSOP uplatnit připomínky při základním šetření LHP formou omezení nebo zákazem činnosti dle § 66 zákona č. 114/1992 Sb., které zní: „Orgán ochrany přírody je oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat.“

Dle výkladu č. 7/2006 se rozhodnutím, závazným stanoviskem nebo souhlasem podle části druhé zákona č. 114/1992 Sb., ve smyslu ustanovení § 58 odst. 2, poslední věta, rozumí pouze rozhodnutí vydané podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona.

Tento výklad znamená, že není důležité, v jakém znění projde zákon procesem schvalování Parlamentem ČR, ale rozhodující je tvorba prováděcích vyhlášek a výklady zákona, které jsou v rukou úředníků MŽP.

4.2 Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku ponechání lesa nebo jeho části samovolnému vývoji

Stávající znění:

$$N_{L1} = r \cdot p + 0,0318 \cdot Hlpa$$

kde

N_{L1} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku ponechání lesa nebo jeho části samovolnému vývoji v Kč,

r = celková upravená potenciální renta z lesa, která se zjistí jako vážený aritmetický průměr podle upravených potenciálních rent z lesa plošně převládajících souborů lesních typů v nejnižší užití jednotce prostorového rozdělení lesa, uvedených pro jednotlivé soubory lesních typů v příloze č. 4 vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, v Kč/m²,

Hlp_a = hodnota lesního porostu v roce ponechání lesa nebo jeho části samovolnému vývoji vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, v Kč/m²,

p = plocha v m², na které došlo k újmě.

Posouzení

Hodnota 0,0318 odpovídá přepočtu jednorázové újmy na roční splátky při počtu ročních splátek 50 a úrokové sazbě 2 %, neboť se předpokládá, že při běžném způsobu hospodaření by vlastník lesa obnovoval porost po dobu 50 ti let. Tak by vlastník postupně, po dobu 50 ti let získal prodejem dřeva hodnotu lesního porostu Hlp_a .

Při běžném způsobu hospodaření však vlastník lesa volí obnovní dobu, pokud mu to umožňuje příslušný oblastní plán rozvoje lesů, obvykle kratší než 50 let. Výpočet náhrady újmy je však pevně fixován na 50 ročních splátek, což považuji za chybné. Pokud OPRL umožňuje pro příslušný porostní typ cílového hospodářského souboru obnovní dobu kratší než 50 let, algoritmus výpočtu této újmy by měl tuto skutečnost zohlednit ve snížení počtu a ve zvýšení hodnoty ročních splátek.

Příklad:

dřevina	SM	SM	SM	SM	SM
obmytí (u)	100	100	100	100	100
bonita	3	3	3	3	3
Hlp_u	63,804	63,804	63,804	63,804	63,804
obnovní doba	50	40	30	20	10
koeficient přepočtu	0,0318	0,0366	0,0446	0,0612	0,1113
roční náhrada v Kč/ha	20 290	23 352	28 457	39 048	71 014
porovnání náhrad v %	52%	60%	73%	100%	182%

Například obnovní doba se u smrku často pohybuje již od 20 let. Pokud tuto hodnotu porovnáme se stávajícím algoritmem výpočtu výše náhrady újmy způsobené v důsledku ponechání smrkového lesa nebo jeho části samovolnému vývoji, lze prokázat že vlastník v tomto případě obdrží roční náhradu **ve výši 52 % skutečné újmy**.

Návrh úpravy

Jelikož při běžném hospodaření by mohl být lesní porost obnoven v kratším časovém horizontu, než je 50 let, navrhuji změnu vyhlášky spočívající v úpravě algoritmu výpočtu újmy N_{L1} , kdy hodnotu 0,0318 nahradíme koeficientem přepočtu jednorázové újmy na roční splátky, který se vypočte podle vzorce:

$$K_p = 1,0pp^n \cdot 0,0pp / (1,0pp^n - 1)$$

kde

n = doba trvání újmy rovnající se obnovní době uvedené pro příslušný porostní typ cílového hospodářského souboru v příslušném oblastním plánu rozvoje lesů; pokud je tato hodnota vyšší než 50, pro stanovení počtu ročních splátek se použije limitní hodnota 50,

pp = průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za které je náhrada požadována.

4.3 Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku změny dřevinné skladby lesního porostu

a) mající za následek zhoršení produkčních možností

se vypočte v lesích zvláštního určení a v lesích hospodářských na území 1. zóny CHKO podle vzorce

$$N_{L2} = Hlp_{u1} / u1 - Hlp_{u2} / u2$$

a v lesích ostatních podle vzorce

$$N_{L3} = Hlp_{u3}/u3 - Hlp_{u2}/u2$$

kde

N_{L3} a N_{L2} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku změny skladby dřevin lesního porostu mající za následek zhoršení produkčních možností v Kč,

$Hlp_{u1}/u1$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu se skladbou dřevin v předchozím produkčním cyklu s uplatněnou srážkou za porosty dřevin s výrazně nižší produkční schopností nebo nižším zpeněžením sortimentů oproti úrovni skupin dřevin, ve které jsou zařazeny (např. HB, JVB, střecha, olše zelená, JR, jíva) v Kč,

$Hlp_{u3}/u3$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu se skladbou dřevin plánovanou v oblastním plánu rozvoje lesů,

$Hlp_{u2}/u2$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu s nařízenou skladbou dřevin s uplatněnou srážkou za porosty dřevin s výrazně nižší produkční schopností nebo nižším zpeněžením sortimentů proti úrovni skupin dřevin, ve které jsou zařazeny (např. HB, JVB, střecha, olše zelená, JR, jíva) v Kč.

Posouzení

Tento algoritmus výpočtu náhrady újmy je klasická ukázka nesystémového pojetí výpočtu újem. Znamená, že dva vlastníci lesa se stejným rozsahem omezení obdrží různou výši náhrady pouze z důvodu, že jejich lesní porosty jsou zařazeny v jiné zóně CHKO! Návrh je v tomto směru v rozporu s principem rovnosti zakotveným do čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod diskriminuje jednu skupinu vlastníků.

V této souvislosti lze uvést odkaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska, *nehledě k tomu, že majetek nebyl po desetiletí lesnický využíván, je rozhodující pro stanovení výše odškodnění možnost hospodářského využití existující v okamžiku zcizení (vyvlastnění).*"

Ztráta příjmů vlastníka lesa z důvodu nařízené změny dřevinné skladby je kalkulována jako finanční ztráta, tj. jako rozdíl důchodu z těžby mýtního porostu dřevinné skladby, kterou umožňuje zákon č. 289/1995 Sb v příslušném HS v lesích hospodářských, a důchodu z těžby mýtního porostu vynuceně změněné dřevinné skladby.

Algoritmus výpočtu uvedený ve vyhlášce neuvažuje s faktorem času. Faktor času vyjádřený převedením budoucí hodnoty rozdílu důchodů na hodnotu současnou musí být do kalkulace újmy zahrnut, pokud újma není hrazena jednorázově při vzniku omezení. Pokud újma má být splácena v pravidelných ročních splátkách, je nutno provést odúročení budoucí hodnoty úrokovou mírou na úrovni průměrné úrokové sazby PRIBOR za období obmýti mýtního porostu vynuceně změněné dřevinné skladby.

Příklad:

	varianta 1		varianta 2		varianta 3	
	běžné hospodaření	nařízená skladba	běžné hospodaře	nařízená skladba	běžné hospodaře	nařízená skladba
dřevina	SM	BK	SM	BK	SM	BK
obmýti	100	140	100	120	100	100
bonita	3	3	3	3	3	3
Hlp_u v Kč/m ²	63,80365	85,87632	63,80365	78,18662	63,80365	69,95548
$Hlp_{u1}/u1$	0,6380365	0,613402	0,638037	0,651555	0,638037	0,699555
N_{L3} v Kč/m ²		0,0246		-0,0135		-0,0615
roční újma v Kč/ha		246 Kč		nevznikla újma		nevznikla újma
roční újma úročená		736 Kč		nevznikla újma		nevznikla újma
rozdíl újem v %		33%		nevznikla újma		nevznikla újma

Z uvedeného příkladu je zřejmé, že pokud není proveden převod jednorázové náhrady na budoucí hodnotu ročních splátek, vlastník v případě újmy způsobené v důsledku změny dřevinné skladby lesního porostu **mající za následek zhoršení produkčních možností** obdrží roční náhradu **ve výši 33 % skutečné újmy**.

V případě, že v lesích zvláštního určení a v lesích hospodářských na území 1. zóny CHKO se výpočet této újmy podle vzorce provede dle algoritmu $N_{L2} = Hlp_{u1}/u1 - Hlp_{u2}/u2$, nemusí obdržet žádnou náhradu, tj, **0% skutečné újmy**.

Návrh úpravy

Algoritmus výpočtu výše náhrady újmy způsobené v důsledku změny dřevinné skladby lesního porostu_mající za následek zhoršení produkčních možností používat shodně pro všechny případy a to ve znění:

$$N_{L3} = (Hlp_{u3}/u3 - Hlp_{u2}/u2) \cdot u \cdot 1,0pp^n \cdot 0,0pp/(1,0pp^n-1)$$

kde

$Hlp_{u3}/u3$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu se skladbou dřevin plánovanou v souladu s doporučenou skladbou dřevin pro příslušný soubor lesů, uvedenou v příloze č. 4 k vyhlášce č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů,

$Hlp_{u2}/u2$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu s nařízenou skladbou dřevin s uplatněnou srážkou za porosty dřevin s výrazně nižší produkční schopností nebo nižším zpeněžením sortimentů proti úrovni skupin dřevin, ve které jsou zařazeny (např. HB, JVB, střemcha, olše zelená, JR, jívka) v KČ.

u = doba obmýtní mýtního porostu vynuceně změněné dřevinné skladby,

n = doba trvání újmy rovnající se obnovní době uvedené pro příslušný porostní typ cílového hospodářského souboru v příslušném oblastním plánu rozvoje lesů; pokud je tato hodnota vyšší než 50, pro stanovení počtu ročních splátek se použije limitní hodnota 50,

pp = průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za které je náhrada požadována.

Přijatelné je i použití jednorázové úhrady újmy. Poté by algoritmus výpočtu byl ve znění:

$$N_{L3} = (Hlp_{u3}/u3 - Hlp_{u2}/u2)$$

b) mající za následek zvýšené náklady

se vypočte v lesích zvláštního určení a v lesích hospodářských na území první zóny chráněných krajinných oblastí podle vzorce

$$N_{L4} = n1 - n2,$$

v lesích hospodářských s výjimkou lesů hospodářských na území první zóny chráněných krajinných oblastí podle vzorce

$$N_{L5} = n1 - n4,$$

kde

N_{L4} a N_{L5} = jednorázová náhrada újmy vzniklé v důsledku změny skladby dřevin mající za následek zvýšené náklady v KČ

$n1$ = ekonomicky oprávněné náklady na zajištěnou kulturu nařízené skladby dřevin v KČ,

$n2$ = ekonomicky oprávněné náklady na zajištěnou kulturu skladby dřevin předchozího produkčního cyklu v KČ,

$n4$ = ekonomicky oprávněné náklady na zajištěnou kulturu skladby dřevin plánované v oblastním plánu rozvoje lesů v KČ.

Posouzení

Tento algoritmus výpočtu náhrady újmy je opět klasická ukázka nesystémového pojetí výpočtu újem. Znamená, že dva vlastníci lesa se stejným rozsahem omezení obdrží různou výši náhrady pouze z důvodu, že jejich lesní porosty jsou zařazeny v jiné zóně CHKO! Návrh je v tomto směru v rozporu s principem rovnosti zakotveným do čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod diskriminuje jednu skupinu vlastníků.

V této souvislosti lze uvést odkaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska, *nehledě k tomu, že majetek nebyl po desetiletí lesnický využíván, je rozhodující pro stanovení výše odškodnění možnost hospodářského využití existující v okamžiku zcizení (vyvlastnění).*“

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že v lesích zvláštního určení a v lesích hospodářských na území 1. zóny CHKO se výpočet této újmy způsobené v důsledku změny dřevinné skladby lesního porostu **majíci za následek zvýšené náklady** obdrží vlastník lesa roční náhradu **ve výši 33 % skutečné újmy**, pokud se výpočet provede dle algoritmu výpočtu $N_{L4} = n1 - n2$, nemusí obdržet žádnou náhradu, tj. **0% skutečné újmy**.

Návrh úpravy

Algoritmus výpočtu výše náhrady újmy způsobené v důsledku změny dřevinné skladby lesního porostu mající za následek zvýšené náklady navrhuji používat shodně pro všechny případy a to ve znění:

$$N_{L5} = n1 - n4$$

4.4 Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku prodloužení obmýetí stanoveného v lesním hospodářském plánu nebo lesní hospodářské osnově převzaté protokolem o převzetí

$$N_{L6} = H1pu5/u5 - H1pu6 / u6$$

kde

N_{L6} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku prodloužení obmýetí stanoveného v lesním hospodářském plánu nebo lesní hospodářské osnově převzaté protokolem o převzetí v Kč,

$H1pu5/u5$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu hospodářského souboru pro obmýetí stanovené jako první hodnota obmýetí doporučeného pro příslušný HS ve vyhlášce č. 83/1996 Sb., o zpracování OPRL (bez uplatnění srážek) v Kč

$H1pu6 / u6$ = hodnota PMP hospodářského souboru v nařízeném obmýetí (bez uplatnění srážek) v Kč.

Posouzení

Tento algoritmus výpočtu je použitelný pouze v případě, že o prodlouženém obmýetí bude rozhodnuto již při založení lesního porostu a újma bude poskytována po celou dobu prodlouženého obmýetí. Tento případ však není příliš častý, neboť převážně se rozhoduje o prodloužení obmýetí v době, kdy vlastník lesa uvažuje o smýcení porostu. Z tohoto důvodu je nutné přepočítat náhradu újmy na období, pro které bylo o prodloužení obmýetí rozhodnuto.

Ztráta příjmů vlastníka lesa z prodloužení obmýetí je kalkulována jako finanční ztráta, tj. jako rozdíl důchodu z těžby mýtního porostu realizovaného při běžném obmýetí a důchodu z těžby porostu v prodlouženém obmýetí.

Algoritmus výpočtu uvedený ve vyhlášce neuvažuje s faktorem času. Faktor času vyjádřený převedením budoucí hodnoty důchodu z odsunuté mýtní těžby na hodnotu současnou musí být do kalkulace újmy zahrnut, protože uvedená vyšší hodnota bude k dispozici pro vlastníka lesa o řadu let později. Pokud újma má být splácena v pravidelných ročních splátkách, je nutno provést odúročení budoucí hodnoty úrokovou mírou na úrovni průměrné úrokové sazby PRIBOR za příslušné období „ub“ až „up“.

Příklad:

	varianta 1		varianta 2		varianta 3	
	běžné obmýetí	nařízená obmýetí	běžné obmýetí	nařízená obmýetí	běžné obmýetí	nařízená obmýetí
dřevina	BK	BK	BK	BK	BK	BK
obmýetí	120	130	120	140	120	150
bonita	1	1	1	1	1	1
Hlpu v Kč/m ²	95,70	101,02	95,70	105,66	95,70	77,93
Hlp _{u1} /u1	0,79752	0,777079	0,79752	0,754706	0,79752	0,519533
N _{L6} v Kč/m ²	0,0204		0,0428		0,2780	
roční újma v Kč/ha	204 Kč		428 Kč		2 780 Kč	
roční újma úročená	575 Kč		1 279 Kč		8 790 Kč	
rozdíl výpočtu újem	36%		33%		32%	
náhrady suma za u ₂ -u ₁	2 044 Kč		8 563 Kč		83 396 Kč	
náhrady suma za u ₂	74 792 Kč		179 024 Kč		1 318 564 Kč	
rozdíl výpočtu újem	3%		5%		6%	

Z uvedeného příkladu je zřejmé, že pokud není proveden převod jednorázové náhrady na budoucí hodnotu ročních splátek, vlastník lesa v případě újmy způsobené v důsledku prodloužení obmýetí obdrží roční náhradu **ve výši 32 až 36 % skutečné újmy**. Pokud však o prodloužení obmýetí bude rozhodnuto až ve věku běžného obmýetí, vlastník lesa obdrží roční náhradu **ve výši pouhých 3 až 6%!**

Návrh úpravy

V rámci zjednodušení výpočtu výše této náhrady považuji za vhodné výši náhrady této újmy vypočítat podle vzorce

$$N_{L6} = Hlp_a \cdot ((V8 - V9) / V7 \cdot pp)$$

kde

Hlp_a – hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., (bez uplatnění srážek), v němž je nařízeno prodloužení obmýetí, v Kč,

V₇ – celková zásoba dříví porostu podle lesního hospodářského plánu nebo LHO v m³,

V₈ – výše vlastníkem požadované těžby v porostu, která by mohla být realizována na základě umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb. v m³,

V₉ – výše povolené těžby v porostu po omezení prodloužením obmýetí v m³,

pp – průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

Tento algoritmus je odvozen od výpočtu újmy za omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu, neboť prodloužení obmýetí znamená přesunutí těžeb do vyššího věku porostu.

4.5 Výše náhrady vzniklé v důsledku udržení nebo zavedení tvaru lesa nízkého

Příkladem nevhodně navrženého algoritmu je i výpočet výše náhrady újmy způsobené v důsledku udržení nebo zavedení lesa nízkého:

$$N_{L7} = Hlp_{u7}/u7 - Hlp_{u8} / u8$$

kde

N_{L7} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku udržení nebo zavedení tvaru lesa nízkého

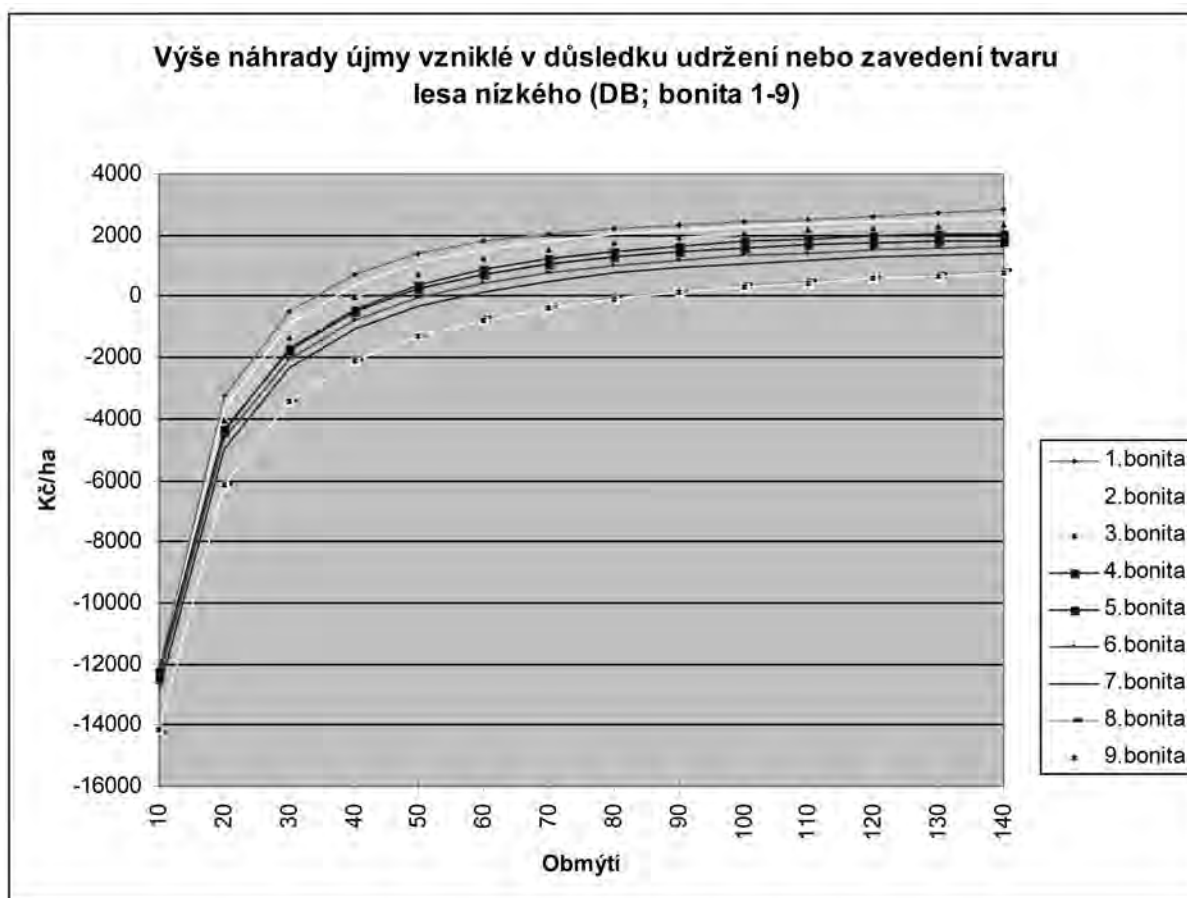
$H_{pu7}/u7$ = hodnota PMP lesního porostu s vysokým tvarem lesa (bez uplatnění srážek) v Kč

$H_{pu8} / u8$ = hodnota PMP lesního porostu s nařízeným tvarem lesa s uplatněnou srážkou na tvar lesa nízkého)

Posouzení

Dle stávajícího vzorce vychází kalkulační nesmysl, neboť nařízením lesa nízkého při velmi nízkém obmýtí či na horších bonitách vychází záporný výsledek výše náhrady újmy a újma dle algoritmu výpočtu nevzniká.

Příklad:

Návrh úpravy

Navrhují používat algoritmus výpočtu ve znění: $N_{L7} = H_{pu7} / u7 \cdot 0,4$

kde

$H_{pu7}/u7$ = hodnota průměrného mýtního přírůstu lesního porostu s vysokým tvarem lesa (bez uplatnění srážek) v Kč/m².

4.6 Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb na dobu do konce platnosti lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy převzaté protokolem o převzetí, trvá-li omezení déle než jeden rok, v případě, že vlastník nebo nájemce nemůže v rámci povolené maximální celkové výše těžeb přesunout mýtní těžbu ve srovnatelných sortimentech surového dříví do jiných porostů

$$N_{L9} = (Hlp_{a1} \cdot (V_1/V_2) - Hlp_{a2} \cdot (V_3/V_4)) \cdot pp,$$

kde

N_{L9} = roční náhrada újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb v Kč

Hlp_{a1} = hodnota lesního porostu, vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., v němž bylo nařízeno omezení, za které je požadována náhrada, v Kč,

Hlp_{a2} = hodnota lesního porostu, vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., do něhož byla část mýtní těžby z porostů s nařízeným omezením přesunuta, v Kč,

V_1 = výše povolené mýtní těžby s nařízeným omezením,

V_2 = celková zásoba dříví, zjištěná podle lesního hospodářského plánu nebo LHO,

V_3 = výše povolené mýtní těžby s omezením, přesunutá do náhradního lesního porostu, v m³,

V_4 = celková zásoba dříví, zjištěná podle LHP nebo LHO, přesunutá do náhradního lesního porostu,

pp = průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

Posouzení

Jedná se o chybně stanovený algoritmus výpočtu. Pokud by měl algoritmus výpočtu vyčíslit výši újmy, jeho znění by mělo vypadat následovně:

$$N_{L9} = (Hlp_{a1} \cdot (1 - (V_1/V_2)) - Hlp_{a2} \cdot (1 - (V_3/V_4))) \cdot pp,$$

Újma je přiznána pouze v případě, trvá-li omezení déle než jeden rok a vlastník nebo nájemce nemůže v rámci povolené maximální celkové výše těžeb přesunout mýtní těžbu ve srovnatelných sortimentech surového dříví do jiných porostů

Představa, že část mýtní těžby z porostů s nařízeným omezením může být přesunuta do náhradního porostu je dle mého názoru nereálná. Pokud je vlastník lesa přesvědčen, že nelze nalézt porost se srovnatelnými sortimenty surového dříví, pak by měl příslušný orgán SSOP mu takový porost nalézt.

Návrh úpravy

Algoritmus výpočtu výše náhrady této újmy navrhuji stanovit stejně jako v případě výpočtu újmy za omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu:

$$N_{L9} = (Hlp_a \cdot (V_8 - V_9)/V_7) \cdot pp,$$

kde

N_{L9} - roční náhrada újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb v Kč

Hlp_a – hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené v lesích, bez uplatnění srážek, v němž byly dočasně omezeny mýtní těžby, v Kč,

V_7 – celková zásoba dříví porostu podle lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy v m³,

V_8 – výše vlastníkem požadované těžby v porostu, která by mohla být realizována na základě umístění těžeb podle zákona č. 289/1995 Sb. v m³,

V_9 – výše povolené těžby s omezením, za kterého se poskytuje náhrada v m^3 ,

pp – průměrná úroková sazba PRIBOR v %, kotovaná Českou národní bankou pro splatnost 1 roku za období kalendářního roku, za který je náhrada požadována.

Dále navrhuji ve vyhlášce vypustit z názvu této újmy text „na dobu do konce platnosti lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy převzaté protokolem o převzetí, trvá-li omezení déle než jeden rok, v případě, že vlastník nebo nájemce nemůže v rámci povolené maximální celkové výše těžeb přesunout mýtní těžbu ve srovnatelných sortimentech surového dříví do jiných porostů“.

4.7 Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku ponechání jednotlivých stromů do jejich fyzického rozpadu v případě, že ponechané stromy tvoří část porostní skupiny o zakmenění maximálně 0,2

$$N_{L10} = Hlp_a \cdot (V_5/V_6),$$

kde

N_{L10} = jednorázová náhrada újmy vzniklé v důsledku ponechání stromů do jejich fyzického rozpadu v Kč,

Hlp_a = hodnota lesního porostu vypočtená podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, v němž bylo nařízeno omezení, za které je náhrada požadována, v Kč,

V_6 = celková zásoba dříví podle lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy převzaté protokolem o převzetí v m^3 ,

V_5 = objem stromů ponechaných fyzickému rozpadu v m^3 .

Zakmenění se počítá na základě skutečné a tabulkové zásoby dřevin.

Posouzení

Stávající znění vzorce považuji za objektivní stanovení výše náhrady újmy vzniklé v důsledku ponechání jednotlivých stromů do jejich fyzického rozpadu.

Navrhuji však ve vyhlášce vypustit z názvu této újmy text „v případě, že ponechané stromy tvoří část porostní skupiny o zakmenění maximálně 0,2“.

5. Závěr a doporučení pro praxi

Vyhláška č. 335/2006 Sb. obsahuje systémové vady, které je nutné odstranit novelou vyhlášky. Některé újmy jsou kompenzovány částečně, některé újmy vyhláška zcela opomíjí.

Vyhláška neřeší způsob výpočtu výše náhrad újmy způsobené z důvodu

- znemožnění zalesnění zemědělského pozemků v důsledku uplatnění požadavků ochrany přírody,
- zvýšených organizačně-administrativních nákladů spojených se začleněním pozemku do systému Natura 2000,
- snižování výměr obnovních prvků pod 0,2 ha,
- zavádění bohatších porostních směsí s druhovou skladbou blízkou potenciální vegetaci,
- ztráty výtěžku
- omezení těžeb v průběhu ročních období,

- snížení možnosti volného nakládání s majetkem
- péče o ekologicky významné okraje lesa
- podpory méně významných lesních dřevin

6. Seznam použité literatury

Kolektiv autorů: Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související, komentované znění, Masarykova universita Brno, 2000

Listina základních práv a svobod 2/1993 Sb.

Matějčík Jiří, Skoblík Jiří: Oceňování lesa I., 1993

Náhrady za újmy v lesích zařazených do soustavy Natura 2000 v Rakousku, 2002

Natura 2000 a lesy Problémy a příležitosti, Interpretační příručka Evropské komise, Generální ředitelství pro životní prostředí, 2003

Ing. Roman Šimek: Posouzení výše finanční náhrady za újmu vzniklou omezením hospodaření v lesích dle vyhlášky č. 335/2006 sb., v porovnání s újmou skutečnou

Pravidla hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000,

Prof. Ing. Luděk Šišák a kol.: Kalkulace jednotkových nákladů a ztrát příjmů způsobených omezením lesního hospodářství pro vybraná pilotní území NARURA 2000 v rámci projektu „Vyhodnocení a návrh doplnění ekonomických nástrojů využitelných pro oblast ochrany přírody a krajiny s ohledem na transpozici práva EU“ – VaV/610/01/03

Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků

Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť

Zákon č. 61/1977 Sb., o lesích

Zákon č. 96/1997 Sb., o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství

Zákon č. 114/1991 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, v platném znění

Vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích

Vyhláška č.84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování

Vyhláška č. 335/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku

Věstník MŽP č. 5/2006

Věstník MŽP č. 8/2005

Kontakt

Ing. Roman Šimek
Lesy města Olomouce

DOSAVADNÍ ZKUŠENOSTI

s posuzováním žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření dle zákona o ochraně přírody a krajiny

Ing. Zdeněk Záliš
Správa CHKO Orlické hory

Úvod

Ve svém příspěvku bych chtěl stručně a nestranně shrnout poznatky z problematiky uplatňování újmy za ztížené lesnické hospodaření získané za tříleté období.

Dne 28. 4. 2004 nabyla účinnosti změna zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), které mj. přinesla v § 58 řešení finanční náhrady za ztížené zemědělské a lesnické hospodaření. Byl to očekávaný a důležitý krok k narovnání vztahu mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. Do té doby byly požadavky ochrany přírody na speciální hospodaření ve zvláště chráněných územích v různé míře kompenzovány finančním příspěvkem dle § 69 zákona realizovaným v rámci Programu péče o krajinu MŽP.

V následujících bodech bych chtěl nastínit hlavní oblasti diskuse při vyřizování újmy za ztížené lesnické hospodaření.

1. Výpočet výše újmy

Jasná pravidla uplatňování újmy a výpočtu její výše měla být vymezena zněním § 58 zákona a prováděcím právním předpisem (společnou vyhláškou MŽP a MZe). Složitost problematiky byla však taková, že se MŽP a MZe podařilo najít shodu na znění prováděcí vyhlášky (č.335/2006 Sb. s účinností od 30.6. 2006) až po 2 kolech podaných žádostí. Do té doby žadatelé nejčastěji postupovali podle vyhlášky MZe č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích a podle vlastních úvah nebo úvah najatých poradců. Tento způsob však -dle vlastních zkušeností i zkušeností kolegů- nevedl ve většině případů k vzájemné shodě, zejména proto, že vyhláška č. 55/1999 Sb. nebyla určena k výpočtu újmy tohoto typu a vlastní úvahy vlastníků lesa nebo jejich poradců byly často přemrštěné a postavené na neracionálním základu. Rok 2008 ukáže, zda vydaná vyhláška vnese do stanovení výše újmy řád. Z tohoto pohledu vidím za problematické znění odst. 6 §58 zákona, který ve způsobu výpočtu výše újmy staví vyhlášku č.335/2006 Sb., speciálně postavenou k tomuto účelu, až za vyhlášku č. 55/1999 Sb., k tomuto účelu nepostavenou.

2. Odůvodnění nároku na uplatnění újmy

Dle znění § 58 újma vznikne nebo trvá v důsledku III.-V. části zákona (III. zvláště chráněná území, IV. Natura 2000, V. Památné stromy, zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů) a dále v důsledku rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona. Tento zdánlivě široký výběr se pak v praxi často zúžil na dosti obecně formulované základní ochranné podmínky zvláště chráněných území v III. části zákona. Za nepřijatelná odůvodnění uplatňovaného nároku byla podle metodického pokynu MŽP označena právě ta odůvodnění, která žadatelé z určité logiky věci nejčastěji užívali - plány péče o ZCHÚ zpracované do LHP (s odkazem MŽP na jejich nezávažnost pro fyzické a právnické osoby dle § 38 odst 1 zákona), a souhlasná závazná stanoviska ke schválení LHP (s vysvětlením MŽP, že ze souhlasu nevyplývá

omezení). V tomto případě jsem však toho názoru, že omezení fakticky existuje i v případech vydání souhlasného závazného stanoviska ke schválení LHP, neboť vlastníci lesa v dosavadní praxi převážně přistupovali na zapracování nadstandardních požadavků ochrany přírody, aby získali souhlasné stanovisko k LHP a ten pak mohl být schválen. Takový výklad zákona může v budoucnu vést k situaci, kdy ze strany vlastníka lesa bude nejdříve vypracována verze LHP, která nebude respektovat zájmy ochrany přírody s předpokladem vydání nesouhlasného závazného stanoviska jako podkladu pro uplatnění újmy, a teprve následně bude vypracována verze LHP pro ochranu přírody přijatelná, aby mohl být LHP schválen.

3. Proces posuzování žádosti

Po dvou kolech posuzování žádostí ve správní řízení bylo třetí kolo posunuto do neformální roviny občansko-právní. Tato změna se úřadů posuzujících žádosti výrazně nedotkla.

4. Újma proti finančnímu příspěvku podle § 69 zákona realizovanému v rámci Programu péče o krajinu MŽP (PPK)

Finanční příspěvky z PPK MŽP na nadstandardní lesnická opatření a úhrada újmy ztíženého lesnického hospodaření existují souběžně dále a realizace PPK je prioritní činností Správ CHKO. Odst. 5 § 58 myslí na to, aby hospodařící subjekt neuplatňoval současně újmu a na stejnou činnost dostával finanční příspěvek z PPK. V praxi však jsou možnosti čerpání finančního příspěvku z PPK daleko širší a vlastníci mohou získat a prakticky i získávají „navíc“ finanční příspěvky na činnosti, které se od uplatňované újmy neodečítají - např. oplocení výsadeb MZD, zajištění osiva původních dřevin, opravy turisticky značených cest,...

5. Nejasná hranice mezi požadavky ochrany přírody a provozní nutností

V praxi může docházet a dochází k případům činností, kdy nelze jednoznačně stanovit, zda je tato činnost prováděna z důvodu ustanovení zákona o ochrany přírody anebo z důvodu provozní nutnosti. K vysvětlení konkrétní případ: je použití lanovky k soustředování dříví ve svažitém terénu s rozvinutou přirozenou obnovou lesa I. nebo II. zóny CHKO provozní nutností anebo je to z důvodu omezení vyplývajícího z §26 odst. 3 písm a) zákona (*Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch,...*)? Praxe pak může být taková, že v případě možnosti dotace z příslušného kraje se bude jednat o provozní nutnost, v opačném případě zkusí vlastník požadovat náhradu újmy za nákladově náročnější opatření z titulu ochrany přírody. Stejně tak rozdílný přístup zřejmě bude i u úřadů a oprávněných osob, které tyto žádosti budou posuzovat.

6. Výklady a stanoviska z Věstníků MŽP

Nejvíce pozornosti vzbudilo sdělení č. 2/2006 ve věstníku MŽP č. 5/2006, kdy „podle § 58 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, se neposkytuje finanční náhrada tomu, kdo získal pozemek do vlastnictví nebo uzavřel nájemní smlouvu k pozemku v době, kdy omezení již existovalo.“ Zcela logicky pak vyvstala otázka, zda jsou z tohoto ustanovení vyjmuti dědicové a restituenti pozemků? Dosavadní známá odpověď je, že nejsou, i když odůvodnění tohoto výkladu, že se újma měla projevit v kupní nebo nájemní smlouvě, nemá dle mého „neprávnického“ názoru racionální základ, neboť dědic či restituent žádnou kupní nebo nájemní smlouvu neuzavřel.

Závěr

Výčet uvedených diskutovaných bodů nelze v žádném případě považovat za vyčerpávající, protože se jedná o zobecnění konkrétních vlastních zkušeností a zkušeností kolegů, se kterými jsem problematiku konzultoval. Jsem přesvědčen o tom, že zakomponování náhrady újmy za ztížené zemědělské a lesnické hospodaření bylo jednou z nejdůležitějších věcí, která se do dosavadních 18-ti novel zákona o ochraně přírody a krajiny dostala. Současně ale doufám, že pokud bude v budoucnu vůle novelizovat zákon č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny, dojde i ke změně ustanovení upravujících újmu ve smyslu zjednodušení a nastolení jasných a jednoznačných pravidel.

Kontakt

Ing. Zdeněk Záliš
Správa CHKO Orlické hory
Dobrovského 332, 516 01 Rychnov nad Kněžnou

FINANČNÍ ÚJMA LESNÍHO HOSPODAŘENÍ na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa na LHC velkostatek Tetín

**Ing. Roman Sloup, Ph.D., Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze**

1. Úvod

Finanční újma je kalkulována za dobu platnosti stávajícího LHP 1998 – 2007. Velkostatek Tetín hospodaří na výměře 384 ha lesa v CHKO Český kras, a v NPR Koda. Pokud hovoříme o újmách a jejich náhradách, v úvahu mohou obecně přicházet a lze navrhnout zejména následující druhy újmy a škody pro subjekty existující v rámci trhu u nás (Šišák a kol., 2007):

1. Ztráta příjmů z prodloužení doby obmýtí (porosty, jednotlivé stromy, pozemek)
2. Ztráta příjmů z ponechání samovolnému vývoji (spontánním procesům) – porosty, jednotlivé stromy, pozemek, ležící dříví
3. Ztráta příjmů ze záměny dřevinné skladby při obnově lesního porostu, rekonstrukci a převodu lesního porostu
4. Ztráta příjmů z udržení nebo zavedení lesa nízkého
5. Ztráta příjmů ze sníženého zakmenění (odnětí produkční funkce lesa)
6. Ztráta z předčasného smýcení
7. Ztráta příjmů ze změny kvality stanoviště (porosty, pozemek)
8. Ztráta příjmů z odsunutí těžeb v rámci daného roku (obvykle mezi ročními obdobími), ztráta z nerealizovaného obchodního případu
9. Ztráta příjmů z omezení mýtních těžeb
10. Vícenáklady na mladý lesní porost z vynucené záměny dřevinné skladby při obnově, rekonstrukci a převodu lesního porostu
11. Zvýšené režijní (organizačně-administrativní) náklady
12. Specifické vícenáklady a mimořádné náklady.

Uvedené ekonomické ztráty by měly být hrazeny, pokud chceme zajistit běžné fungování daných subjektů v rámci tržního a ne rozpočtového společenského mechanismu v ČR.

Na území Velkostatku Tetín (VST) byly identifikovány následující druhy újem z výše uvedených:

- Ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýtí porostů (ad 1);
- Ztráta příjmů ze záměny dřevinné skladby při obnově lesního porostu (ad 3);
- Ztráta příjmů z omezení mýtních těžeb (ad 9);
- Zvýšené režijní (organizačně-administrativní) náklady (ad 11).

Ztráty příjmů na VST vycházejí z požadavků uvedených v Plánu péče o NPR Koda, podle něž by mělo docházet k útlumu intenzivních technologií v managementu v NPR Koda. Zvýšené náklady

jsou důsledkem spotřeby pracovního času a režijních nákladů souvisejících s jednáními a poskytováním informačních služeb managementem VST orgánům ochrany přírody a krajiny. Metodika a výsledky vycházejí z práce Šišák a kol. (2007).

2. Metodika a výsledky

2.1 Ztráta příjmů z prodloužení doby obmýetí

Ztráta příjmu byla kalkulována ve dvou variantách. V první variantě je kalkulována ztráta při prodloužení obmýetí ve všech dotčených porostních skupinách, kterých se prodloužení týká (98,14 ha) bez ohledu na jejich současný věk, tj. i o věku, který ještě nedosahuje původní doby obmýetí. V tom případě byly hodnoty ztráty příjmu diskontovány ještě na dobu mezi aktuálním věkem lesních porostů a dobou obmýetí, tj. na dobu, která zbývá do doby obmýetí.

Ve druhé variantě, je kalkulována ztráta příjmu jen pro ty porostní skupiny, jejichž věk v době prodloužení obmýetí již dosáhl věku obmýetí (13,36 ha). Pak ovšem by bylo třeba v budoucnosti kalkulovat obdobné ztráty příjmu postupně tak, jak budou porostní skupiny dosahovat původního mýtního věku.

a) Ztráta příjmů z prodloužení doby obmýetí pro všechny dotčené porostní skupiny

Kalkulace podle výrazu: $ZP = ([(Hlp_{ub} - c) - (Hlp_{up} - c)/1,02^{(up - ub)}] \times Z) / 1,02^{(ub - a)}$

Ve výraze: ZP – ztráta příjmu, Hlp_{ub} – hodnota lesního porostu ve věku běžného obmýetí (ub) pro lesy hospodářské, c – náklady na zajištěný mladý lesní porost, Hlp_{up} – hodnota lesního porostu ve věku prodlouženého obmýetí (up), 1,02 – diskontační faktor podle lesní úrokové míry v poměrech ČR při stálých cenách = 2%, Z – zakmenění, a – aktuální věk lesního porostu.

Výše uvedenou jednorázovou ztrátu příjmů (ZP) lze převést na roční ztrátu příjmů (ZPr) podle výrazu:

$$ZPr = ZP \frac{1,02^{(up-ub)} \times 0,02}{1,02^{(up-ub)} - 1} .$$

Pak by roční ztráta příjmů ZPr přicházela v úvahu na počet let v období $ub - up$.

Pokud jde o výsledky, pak na výměře 98,14 ha by došlo k celkové současné hodnotě ztráty příjmů za celé prodloužené obmýetí 11 514 927 Kč, tj. 117 332 Kč/ha. V průměru činí výše této újmy 568 494 Kč/rok a 5 793 Kč/ha/rok po dobu prodloužení obmýetí, tj. podle porostních skupin od 20 až do 50 let, přičemž prodloužení obmýetí o 50 let je výrazně převažující.

b) Ztráta příjmů z vynuceného prodloužení doby obmýetí pro porostní skupiny o věku rovnajícím se či vyšším, než původní doba obmýetí

Kalkulace podle výrazu: $ZP = [(Hlp_{ub} - c) - (Hlp_{up} - c)/1,02^{(up - ub)}] \times Z$

Ve výraze: ZP – ztráta příjmu, Hlp_{ub} – hodnota lesního porostu ve věku běžného obmýetí (ub) pro lesy hospodářské, c – náklady na zajištěný mladý lesní porost, Hlp_{up} – hodnota lesního porostu ve

věku prodlouženého obmýtí (u_p), $1,02$ – diskontáční faktor podle lesní úrokové míry v poměrech ČR při stálých cenách = 2%, Z – zakmenění.

Výše uvedenou jednorázovou ztrátu příjmů (ZP) lze převést na roční ztrátu příjmů (ZPr) podle výrazu:

$$ZPr = ZP \frac{1,02^{(u_p - u_b)} \times 0,02}{1,02^{(u_p - u_b)} - 1} .$$

Pak by roční ztráta příjmů ZPr přicházela v úvahu na počet let v období $u_b - u_p$.

Pokud jde o výsledky, pak na výměře 13,36 ha by došlo k celkové současné hodnotě ztráty příjmů za celé prodloužené obmýtí 3 221 713 Kč, tj. 241 146 Kč/ha. V průměru činí výše této újmy 106 796 Kč/rok a 7 994 Kč/ha za rok po dobu prodloužení obmýtí, tj. podle porostních skupin od 20 až do 50 let, přičemž prodloužení obmýtí o 50 let je výrazně převažující.

2.2 Ztráta příjmů ze záměny dřevinné skladby při obnově

Kalkulace ztráty podle výrazu: $ZP = (Hlp_1 - c_1)/1,02^{u_1} - (Hlp_2 - c_2)/1,02^{u_2}$

Při výrazně rozdílné době obmýtí se uvažuje násobnost produkce kratšího obmýtí za dobu delšího obmýtí.

Ve výraze: Hlp_1 – hodnota lesního porostu v době obmýtí u_1 běžné dřevinné skladby v lesích hospodářských, c_1 – náklady na zajištěnou kulturu dané dřevinné skladby, Hlp_2 – hodnota lesního porostu v době obmýtí u_2 vynuceně změněné dřevinné skladby v důsledku požadavků, c_2 – náklady na zajištěnou kulturu změněné dřevinné skladby.

Výše uvedená jednorázová ztráta příjmů (ZP) byla převedena na hodnoty roční po dobu časově neomezenou podle výrazu:

$$ZPr_n = ZP \times 0,02$$

a na hodnoty roční na dobu plateb 50 let podle výrazu $ZP \times 0,0318$

Na území VST došlo k záměně porostů SM, MD a BOČ za porosty DB, BK, JD, HB, JS, LP a BŘ postupně podle let v následující tabulce:

Rekapitulace:	Ha	ZPr po dobu nekonečnou	Počet opakování T	Suma náhrady (Kč)
1999	0,46	511,6	9	4604,4
2000	0,23	264,3	8	2114,7
2002	0,12	86,1	6	516,6
2006	0,92	863,6	2	1727,3
2007	0,87	1036,9	1	1036,9
Ztráta celkem 1998 – 2007	2,62			10 000

Roční ztráta v uvedených porostech dosahuje k roku 2007 výše 2762,5 Kč. Za období platnosti LHP 1998-2007 byla dosažena postupně kumulativním způsobem podle příslušných let – viz ta-

bulka. Celková budoucí ztráta příjmu je však na úrovni současné hodnoty rovna 138 130 Kč. Za dobu platnosti LHP má ztrátu majitel ve výši 10 000 Kč, z toho v posledním roce již 2 762 Kč. To platí při kalkulaci na dobu nekonečnou. Při kalkulaci ročních náhrad újmy na dobu 50 let dochází ke koncové roční újmě v posledním roce platnosti LHP ve výši 4 392 Kč a celková ztráta za dobu platnosti LHP dosahuje 15 900 Kč.

Vícenáklady při obnově se nekalkulují, protože se uvažuje převážně s přirozenou obnovou.

2.3 Ztráta příjmů z omezení mýtních těžeb

K omezení mýtních těžeb došlo podle koncepce zpracované Správou CHKO Český kras a OLH Velkostatku Tetín. Při výpočtu nebyla uplatněna srážka v důsledku přemístění mýtních těžeb do náhradních porostů, protože LHC Velkostatek Tetín náhradní porosty mimo NPR neměl k dispozici, proto se ztráta kalkuluje podle výrazu:

$$ZP = (Hlp_{a1} - c_1) \cdot i,$$

Ve výraze: ZP – ztráta příjmů, Hlp_{a1} – hodnota lesního porostu s omezením těžby upravená mírou omezení, c_1 – náklady na zajištěnou kulturu daného lesního porostu upravená mírou omezení, i – úroková míra platná v daném roce.

Jde o specifickou ztrátu příjmu, která vychází ze ztráty příslušného úroku z příjmů. Újma se opakuje pak po celý zbytek platnosti LHP a proto v následujících letech je vždy použita úroková sazba PRIBOR dle daného roku, kdy k újmě dochází.

Výpočet náhrady újmy je tady proveden za počet let, ve kterých bylo možno roční nároky opakovat. Celková újma za sníženou mýtní těžbu o 619 m³ za období platnosti LHP 1998-2007 dosahuje výše 81 934 Kč, tj. v průměru 13,23 Kč/ m³/rok.

2.4 Zvýšené režijní (organizačně- administrativní) náklady

Kalkulace podle výrazu: $RAN = H \times RN$

Ve výraze: RAN – režijní administrativně-organizační náklady, H – počet hodin času řídicí a administrativní práce věnované jednáním, organizačním a administrativním činnostem v souvislosti s požadavky na zajištění a intenzifikaci plnění mimoprodukčních funkcí lesa (včetně exkurzí a návštěv spojených s kulturně-naučnými funkcemi lesa), RN – jednotkové režijní náklady podniku (Kč/hod. času řídicí a administrativní práce, v podstatě správní režie), se zohledněním průměrné ziskové míry.

Objem administrativních prací věnovaných jednáním, organizačním a administrativním činnostem v souvislosti s požadavky ochrany přírody je personálem VST stanoven v průměru na 12 hodin měsíčně, tj. 12,5% pracovního času. Jednáními, přípravou informací, tvorbou písemných a mapových podkladů, a terénními šetřeními je majitelem VST pověřován OLH. Při 144 hodinách ročně a 396 Kč jednotkových úplných vlastních nákladech včetně dopravy a dalších režii VST činí vícenáklady VST na administrativní práce věnované jednáním, organizačním a administrativním činnostem v souvislosti s požadavky ochrany přírody, a tedy finanční ztráta za služby poskytované ochraně přírody 56 736 Kč ročně, tj. 148 Kč/ha ročně. Celkem za dobu platnosti LHP dosahuje pak ztráta 567 360 Kč, tzn. 1 480 Kč/ha ročně.

2.5 Shrnutí

Celkový objem náhrad újem za období platnosti LHP 1998 – 2007 na VST podle metodického návrhu dosahuje 6 344 234 Kč, v ročním průměru 634 423 Kč. Při výměře LHC v NPR Koda 384 ha pak újma v přepočtu na celou plochu NPR činí 1 652/ha ročně (rekapitulace – viz tabulka).

Shrnutí finančních ztrát za období 1998 – 2007 na VST podle metodického návrhu:

Identifikované újmy 1998 – 2007	Hodnoty (Kč)
Ztráta z prodloužení doby obmýání (2.1 ad a)	5 684 940
Ztráta ze změny skladby dřevin (2.2)	10 000
Ztráta z dočasného omezení mýtních těžeb (2.3)	81 934
Zvýšené režijní (organizačně-administrativní) náklady (2.4)	567 360
Celkem 1998 – 2007	6 344 234

3. Literatura

Šišák, L. - Pulkrab, K. - Roček, I., - Kovář, P. - Podrázský, V., Krečmer, V., Švihla, V. - Šach, F.: Peněžní hodnocení sociálně-ekonomického významu základních mimoprodukčních služeb lesa v České republice. Projekt NAZV č. EP9219/99. Závěrečná zpráva. Lesnická fakulta ČZU v Praze, 2001, s. 99.

Šišák, L. - Sloup, R.: Sociálně-ekonomické dopady společenských požadavků na polyfunkční lesní hospodářství – příklad lesního závodu Židlochovice. Zprávy lesnického výzkumu. Speciál. 2007.

Šišák, L. - Šach, F. - Kupčák, V.: „Vyjádření společenské efektivnosti existence a využívání funkcí lesa v peněžní formě v České republice“. Projekt NAZV č. QF 3233. Periodická zpráva. Fakulta lesnická a environmentální ČZU v Praze, 2003, s. 77.

Šišák, L. - Pulkrab, K. - Kupčák, V. - Švihla, V. - Matějček, J. - Sloup, R.: Vyčíslení finanční újmy hospodaření v lesích na základě požadavků na plnění mimoprodukčních funkcí lesa na vybraném lesním majetku a zpracování obecného metodického postupu k vyčíslení této finanční újmy pro potřeby vlastníků lesů. Závěrečná zpráva. Fakulta lesnická a environmentální ČZU v Praze, 2007, s. 52.

Příspěvek byl zpracován na základě řešení projektu NAZV č. QH 71296 „Systém hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesů včetně kritérií a indikátorů polyfunkčního obhospodařování lesů“.

Kontakt

Ing. Roman Sloup, Ph.D.

Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.

Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze

Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchdol

VÝPOČET POTENCIONÁLNÍ FINANČNÍ náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodářství podle principu vyhlášky č. 335/2006 Sb. na LHC Velkostatek Tetín v NPR Koda

Doc. Ing. Vladimír Švihla, DrSc., Jiří Houška
Správa CHKO Český kras, Velkostatek Tetín

1. Zadání úkolu:

Úkolem výpočtu náhrady újmy je stanovit její výši podle přílohy č. 3 vyhlášky č. 335/2006 Sb. za předpokladu, že vyhláška by platila již v období platnosti LHP pro LHC Velkostatek Tetín, t. j. od roku 1998. K výpočtu újmy za období platnosti LHP byly použity postupy přílohy č. 3 citované vyhlášky. Cílem práce je stanovit dopad aktivit ochrany přírody v NPR v období 10-ti leté platnosti LHP na velikost újmy vzniklé omezením lesního hospodářství.

V úvahu přicházejí újmy vzniklé

- v důsledku změny skladby dřevin lesního porostu (odstavec 2 přílohy vyhlášky)
- v důsledku prodloužení doby obmýetí (odstavec 3 přílohy)
- v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb po dobu platnosti LHP (odstavec 6 přílohy)

Prvé dvě újmy byly zapracovány do platného LHP pro VST na léta 1998 - 2007 na základě uplatnění § 29, písmeno a) e) zákona č. 114/1998 Sb. v platném znění, založeném na ustanovení o útlumu intenzivních technologií a zákazu zavádění nepůvodních dřevin v managementu v NPR Koda. Konkretizována jsou tato opatření v Plánu péče o CHKO Český kras a Plánu péče o NPR Koda. Respektování zásad schválených plánů péče bylo závaznou podmínkou schválení LHP pro LHC Velkostatek Tetín ochranou přírody.

Dočasné omezení mýtních těžeb vzniklo na základě dohody Správy CHKO Český kras a OLH LHC Velkostatek Tetín na základě společně vypracovaného materiálu ke koncepci lesnického managementu v NPR Koda. Náhradu újmy v důsledku prodloužení doby obmýetí nárokoval LHC Velkostatek Tetín za rok 2006 a byla mu v uplatňované výši přiznána. Výpis ze žádosti o újmu je obsažen v této stati.

2. Výpočet náhrady újmy

2.1. Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku změny skladby dřevin lesního porostu.

Základem pro nárokování újmy je ustanovení § 29, písm. e) zákona č. 114/92 Sb. o zákazu pěstování nepůvodních dřevin v NPR. Došlo k záměně porostů SM, MD a BOČ za porosty DB, BK, JD, JS, LP a BŘK. Výpočet je proveden podle let a charakteristik lesních porostů (Tab. č. 1).

Při stanovení 10-ti leté výše náhrady byly vzaty v úvahu léta, ve kterých bylo možno náhradu újmy opakovaně žádat (viz rekapitulace, tab. č. 1).

Náhrada újmy je celkem 11.906 Kč za období 10-ti let na ploše 2,62 ha, tj. 457 Kč/ha/rok.

Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku změny skladby dřevin lesního porostu (Příloha č. 3 k vyhl. 335/2006 Sb. odstavec 2)

Tab. č. 1

Období: 1998 - 2007

Rok	Porost	Dřevina	Bonita	Obmýtí let	Plocha ha	Zakme- nění	Thlpu/U Kč/m ³ /r	Thlpu/U . ρ . P 10.000,- Kč/r
1999	3C9	SM	6	80	0,31	9	0,4358	1216,-
	8A9		4		0,12	2	0,5724	137,-
	8B9		5		0,03	2	0,4883	29,-
					0,46			1.382,-
		DB	3	180	0,12	2	0,3964	95,-
		DB	8		0,03	2	0,1173	7,-
		BK	6		0,31	9	0,2535	707,-
				0,46			809,-	
NL2					0,46			573,-
2000	3A9	SM	5	80	0,23	7	0,4883	786,-
		BK	5	180	0,23	7	0,2925	471,-
NL2					0,23			315,-
2002	3C10	MD	5	100	0,08	8	0,3676	235,-
	3C11	MD	3		0,06	9	0,5117	276,-
					0,14			511,-
		BK	6	180	0,14	8,5	0,2535	302,-
NL2					0,14			209,-
2006	4C9	SM	4	80	0,10	5	0,5724	286,-
	4F7	SM	4	80	0,06	7	0,5724	240,-
	5E13	BOC	8	80	0,22	8	0,2118	373,-
	7A10	SM	5	80	0,54	8	0,4883	2.109,-
					0,92			3.008,-
		JD	4	200	0,05	7,6	0,1320	50,-
			5		0,31		0,1388	327,-
			8		0,09		0,0293	20,-
		BK	5	180	0,24		0,2925	534,-
			6		0,06		0,2535	534,-
			8		0,05		0,1764	116,-
		DB	3	180	0,04		0,3964	120,-
			6		0,02		0,2969	45,-
			3		0,02		0,2832	43,-
	LP,BRK	3	120	0,03		0,6516	149,-	
		5		0,01		0,5206	40,-	
				0,92			1.978,-	
NL2					0,92			1.030,-

Rok	Porost	Dřevina	Bonita	Obmýtí let	Plocha ha	Zakmenění	Thlpu/U Kč/m ³ /r	Thlpu/U . ρ . P 10.000,- Kč/r
2007	1B9	SM	5	80	0,35	4	0,4883	676,-
	5B9a		6		0,40	8	0,4358	1395,-
	12E5		3		0,12	9	0,6585	711,-
						0,87		2172,-
		JD	5	200	0,20	6,5	0,2925	380,-
			6		0,20		0,2029	264,-
		DB	3	180	0,06		0,3964	155,-
			7		0,04		0,2435	63,-
			9		0,09		0,1040	61,-
		BK	5	180	0,05	0,2925	95,-	
			7		0,08	0,2147	112,-	
			8		0,07	0,1764	80,-	
		JS	3	120	0,02	0,2832	37,-	
		HB	3	70	0,04	0,8116	211,-	
		6		0,02	0,5759	75,-		
					0,87		1257,-	
NL2					0,87		915,-	

Rekapitulace:	ha	NL2	Počet opakování t	NL2 . t
1999	0,46	573	9	5.157,-2.520,- 1.254,- 2.060,- 915,-
2000	0,23	315	8	
2002	0,12	209	6	
2006	0,92	1.030	2	
2007	0,87	915	1	
Náhrada celkem 1998 - 2007	2,62			11.906,-

3. Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku prodloužení doby obmýtí stanoveného v LHP (příloha č. 3 k vyhl. č. 335/2006 Sb., odst 3)

Základem výpočtu výše náhrady je odstavec č. 3 přílohy č. 3 vyhlášky č. 335/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu, vzniklou omezením lesního hospodaření. Vychází se ze skutečnosti, že podle bodu c) Žádosti o náhrady újmy došlo zásahem ochrany přírody a krajiny zastoupené Správou CHKO Český kras Karlštejn ke zvýšení doby obmýtí u DB a BK hospodářského souboru 245, a to na 180 let oproti 160ti letům u DB a 130ti letům u BK, které stanoví Příloha č. 3 k vyhláše č. 83/1996 Sb. Základní hospodářská doporučení dle hospodářských souborů. Dále došlo ke zvýšení doby obmýtí u DB a BK v hospodářském souboru 205 na 180 let. Citovaná příloha vyhlášky stanoví u obou dřevin v tomto případě dobu obmýtí 130 let. Pro nekvalitní DB hosp. souboru 245 je doba obmýtí dle vyhlášky č. 83/1996 Sb. 120 let, v hospodářském souboru 205 110 let. Tato opatření byla promítnuta do LHP pro LHC Velkostatek Tetín na území NPR Koda v letech 1998 až 2007.

Výpočet újmy pro všechny porosty NPR Koda starší než 80 let, u kterých se předpokládá již snížená těžba vlivem prodloužení doby obmýtí, byl proveden násobením diference hodnotového průměrného tabulkového mýtního přírůstu (Thlpu,5/u5 - Thlpu,6/u6) uspořádaného dle HS, dřevin a bonit zváženým průměrem zakmenění a plochou příslušné skupiny bonity. Součtem hodnot všech porostních skupin bonitních stupňů dle HS a dřevin byla získána výše roční náhrady újmy, vzniklá v důsledku prodloužení doby obmýtí v LHP. Hodnoty Thlpu byly vypočteny dle vyhlášky 55/1999 Sb. O způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.

Výpočet náhrady újmy je proveden za 1 rok. V období 1998 - 2007 by bylo možno opakovat nárok 10 x, t. j. jeho úhrn je 99.969 Kč/rok x 10 roků = 999.690 Kč.

Prodloužení doby obměty u DB ze 160-ti na 180 let přineslo výši újmy 1.021 Kč/ha/rok, ze 130 na 180 let 1.329 Kč/ha/rok, u BK ze 130-ti na 180 let 817 Kč/ha/rok. Celkově byla v průměru tato újma 1.019 Kč/ha/rok.

Velkostatek Tetín s. r. o.

Tabulka č. 2: Dub u5 = 160 let
u6 = 180 let

HS 245

Bonita	plocha P (ha)	průměrné zakmenění ρ	Thlpu5/u5 Kč/m ² /rok	Thlpu6/u6 Kč/m ² /rok	Δ Thlpu/u Kč/m ² /rok	NI = Δ .P.p.10000 Kč/rok	poznámka
3	30,17	0,82	0,5676	0,3964	0,1712	42.354	
4	-	-	-	-	-	-	
5	1,06	0,90	0,4508	0,3532	0,0976	931	
6	12,36	0,84	0,3951	0,2969	0,0982	10.196	
7	17,90	0,82	0,3384	0,2435	0,0949	13.929	
8	9,52	0,89	0,1791	0,1173	0,0618	5.236	
9a	0,55	0,96	0,1672	0,1040	0,0632	334	
9b	1,34	0,90	0,2230	0,1040	0,1190	1.435	nekvalitní u5=120let
Σ	72,90	-	-	-	-	74.415	

Tabulka č. 3: Dub u5 = 130 let
u6 = 180 let

HS 205

Bonita	plocha P (ha)	průměrné zakmenění ρ	Thlpu5/u5 Kč/m ² /rok	Thlpu6/u6 Kč/m ² /rok	Δ Thlpu/u Kč/m ² /rok	NI = Δ .P.p.10000 Kč/rok	poznámka
3	5,07	0,90	0,5851	0,3964	0,1888	8.615	
4	-	-	-	-	-	-	
5	-	-	-	-	-	-	
6	0,17	1,00	0,4183	0,2969	0,1214	206	
7	-	-	-	-	-	-	
8	0,27	0,78	0,2171	0,1173	0,0998	210	
9a	3,89	0,90	0,2058	0,1040	0,1018	3.564	
9b	0,31	0,71	0,2433	0,1040	0,1393	307	nekvalitní u5=110let
Σ	9,71	-	-	-	-	12.902	

Tabulka č. 4: Buk u5 = 130 let
u6 = 180 let

HS 245

Bonita	plocha P (ha)	průměrné zakmenění ρ	Thlpu5/u5 Kč/m ² /rok	Thlpu6/u6 Kč/m ² /rok	Δ Thlpu/u Kč/m ² /rok	NI = Δ .P.p.10000 Kč/rok	poznámka
3	1,71	0,90	0,6316	0,5510	0,0806	1.240	
4	1,58	0,85	0,5609	0,4525	0,1084	1.456	
5	2,97	0,86	0,5017	0,3808	0,1209	3.088	
6	2,70	0,81	0,4424	0,3492	0,0932	2.038	
7	4,55	0,87	0,3898	0,3085	0,0813	3.218	
8	-	-	-	-	-	-	
9a	-	-	-	-	-	-	
9b	-	-	-	-	-	-	
Σ	13,51	-	-	-	-	11.040	

Tabulka č. 5: Buk u5 = 130 let
u6 = 180 let

HS 205

bonita	plocha P (ha)	průměrné zakmenění ρ	Th1pu5/u5 Kč/m ² /rok	Th1pu6/u6 Kč/m ² /rok	Δ Th1pu/u Kč/m ² /rok	NI = $\Delta \cdot P \cdot \rho \cdot 10000$ Kč/rok	poznámka
3	-	-	-	-	-	-	
4	0,27	0,89	0,5609	0,4525	0,1084	260	
5	-	-	-	-	-	-	
6	1,33	0,92	0,4424	0,3492	0,0932	1.140	
7	-	-	-	-	-	-	
8	-	-	-	-	-	-	
9a	-	-	-	-	-	-	
9b	-	-	-	-	-	-	
Σ	1,60	-	-	-	-	1.400	

Tabulka č. 6: Lípa u5 = 130 let
u6 = 180 let

HS 245

Bonita	plocha P (ha)	průměrné zakmenění ρ	Th1pu5/u5 Kč/m ² /rok	Th1pu6/u6 Kč/m ² /rok	Δ Th1pu/u Kč/m ² /rok	NI = $\Delta \cdot P \cdot \rho \cdot 10000$ Kč/rok	poznámka
3	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	-	-	-	-	
5	-	-	-	-	-	-	
6	-	-	-	-	-	-	
7	-	-	-	-	-	-	
8	0,42	0,80	0,3369	0,2739	0,0630	212	
9a	-	-	-	-	-	-	
9b	-	-	-	-	-	-	
Σ	0,42	-	-	-	-	212	

Celkem:

výměra **98,14 ha**
újma **99.969 Kč**

Tab. č. 7: Vstupní údaje pro výpočet újmy příloha I

Porost sk.	Parc. číslo k.ú.Tetín	Dřevina	Plocha ha	Zakm.	Bonita	Věk	HS	Obmýtí	
								LHP	zákon
1A11	1341/1	DB	0,31	10	9	114	24	180	160
1B10	1341/1	DB	0,27	10	6	103	24	180	160
1B13	1341/1	DB	0,15	10	3	132	24	180	160
		BK	0,01	10	5	132	24	180	130
1B13a	1341/1	DB	0,30	10	3	132	24	180	160
2A11	134/1	DB	0,09	4	7	118	24	180	160
		BK	0,09	4	6	118	24	180	130
2A11a	1341/1	DB	0,19	9	7	118	24	180	160
2A11b	1341/1	DB	0,11	7	8	118	20	180	160
2A11c	1341/1	DB	0,31	7	9	114	20	180	110
2A11d	1341/1	DB	1,16	9	9	114	24	180	160
2A12	1341/1	DB	0,45	8	8	120	24	180	160
2B12	1341/1	DB	1,34	9	9	120	24	180	120
2B12a	1341/1	BK	0,84	8	6	120	24	180	130

Porost sk.	Parc. číslo k.ú.Tetín	Dřevina	Plocha ha	Zakm.	Bonita	Věk	HS	Obmýtí	
								LHP	zákon
2C11	1341/1	BK	0,49	7	6	118	24	180	130
		DB	0,25	7	7	118	24	180	160
2C12	1341/1	DB	0,32	8	8	124	24	180	160
2C12a	1341/1	DB	1,29	9	8	121	24	180	160
		BK	0,14	9	7	121	24	180	130
3A8	1341/1	DB	1,63	8	7	88	24	180	160
3A13	1341/1	DB	1,48	8	3	134	24	180	160
		BK	0,14	8	4	134	24	180	130
3B10	1341/1	DB	0,35	9	6	107	24	180	160
		BK	0,08	9	6	107	24	180	130
3B10a	1341/1	DB	0,12	10	6	106	24	180	160
3B10b	1341/1	DB	0,50	9	6	106	24	180	160
		BK	0,14	9	5	106	24	180	130
3B13	1341/1	DB	0,86	8	3	138	24	180	160
		BK	0,34	8	5	138	24	180	130
3C10	1341/1	DB	1,58	8	7	108	24	180	160
		BK	0,28	8	7	108	24	180	130
3C11	1341/1	BK	1,18	9	5	118	24	180	130
		DB	0,09	9	6	118	24	180	160
3C9	1341/1	DB	1,01	9	6	99	24	180	160
		BK	0,76	9	7	99	24	180	130
3C14	1341/1	BK	0,39	9	3	147	24	180	130
		DB	0,39	9	3	147	24	180	160
4A9	1356/1	DB	0,87	8	7	91	24	180	160
		BK	0,41	8	7	91	24	180	130
4A13	1356/1	DB	1,33	9	3	132	24	180	160
4B13	1356/1	DB	1,03	9	3	133	24	180	160
4B13a	1356/1	BK	0,38	10	4	133	24	180	130
		DB	0,15	10	3	133	24	180	160
4C9a	1356/1	DB	0,33	10	8	91	24	180	160
4C8	1356/1	DB	1,63	7	7	84	24	180	160
		BK	0,17	7	7	84	24	180	130
4C13	1356/1	BK	0,34	8	4	133	24	180	130
		DB	0,08	8	3	133	24	180	160
Celkem			26,52						

Porost sk.	Parc. číslo k.ú.Tetín	Dřevina	Plocha ha	Zakm.	Bonita	Věk	HS	Obmýtí	
								LHP	zákon
4D10	1356/1	BK	0,10	10	5	107	24	180	130
		DB	0,04	10	6	107	24	180	160
4D10a	1356/1	DB	1,06	9	5	107	24	180	160
		BK	0,66	9	7	107	24	180	130
4E10	1356/1	BK	0,21	9	7	107	24	180	130
		DB	0,16	9	7	107	24	180	160
4F10	1356/1	DB	1,42	9	7	105	24	180	160
4F10a	1356/1	DB	0,88	9	6	105	24	180	160
4G10	1356/1	DB	0,03	10	6	103	24	180	160

Porost sk.	Parc. číslo k.ú.Tetín	Dřevina	Plocha ha	Zakm.	Bonita	Věk	HS	Obmýetí	
								LHP	zákon
		BK	0,03	10	6	103	24	180	130
4G9	1356/1	BK	0,48	8	6	99	20	180	130
		DB	0,16	8	8	99	20	180	130
4G13	1356/1	DB	1,69	8	3	136	24	180	160
		BK	0,77	8	5	136	24	180	130
5B9	1341/1	DB	0,84	9	6	91	24	180	160
5B9a	1341/1	DB	0,07	8	6	90	24	180	160
5B11	1341/1	DB	0,93	9	9	116	20	120	110
5B13	1341/1	DB	0,40	8	3	130	24	180	160
5C11a	1341/1	DB	2,32	9	8	110	24	180	160
		BK	0,84	9	7	110	24	180	130
5E11	1341/1	DB	1,80	9	9	115	20	180	130
5E13	1341/1	DB	0,13	8	3	130	24	180	160
5D10	1341/1	DB	4,51	8	6	108	24	180	160
		BK	0,11	8	5	108	24	180	130
6A10	1341/1	DB	3,00	9	7	108	24	180	160
		BK	0,24	9	6	108	24	180	130
6A10a	1341/1	DB	0,81	8	6	109	24	180	160
		BK	0,13	8	7	109	24	180	130
6B10	1341/1	DB	0,11	6	6	104	24	180	160
6B8	1341/1	DB	1,41	9	7	84	24	180	160
		BK	0,14	9	6	84	24	180	130
6B12	1341/1	DB	1,40	9	9	126	24	180	160
6C13	1341/1	DB	0,34	6	3	131	24	180	160
		BK	0,06	6	4	131	24	180	130
6C14	1341/1	DB	0,81	8	3	144	24	180	160
	1356/1								
6D9b	1341/1	DB	0,10	10	7	94	24	180	160
6D10	1341/1	DB	0,21	7	6	108	24	180	160
6D9a	1341/1	DB	1,93	7	7	94	24	180	160
6D14	1341/1	DB	2,80	7	3	143	24	180	160
7A10	1341/1	DB	2,34	8	6	104	24	180	160
	1356/1								
7A11	1356/1	DB	0,05	10	7	119	24	180	160
7B14	1341/1	DB	2,18	9	3	144	24	180	160
	1356/1	BK	0,13	9	5	144	24	180	130
7C13	1356/1	DB	0,07	9	3	134	20	180	130
		BK	0,06	9	4	134	20	180	130
7C13a	1356/1	BK	0,42	8	4	134	24	180	130
		DB	0,26	8	3	134	24	180	160
7D8	1353	DB	0,45	9	7	84	20	180	130
Celkem			39,24						

Porost sk.	Parc. číslo k.ú.Tetín	Dřevina	Plocha ha	Zakm.	Bonita	Věk	HS	Obmýtí	
								LHP	zákon
7D13	1353	DB	0,64	9	3	139	20	180	
8A13	1356/1	DB	3,62	8	3	138	24	180	130
		BK	0,19	8	5	138	24	180	160
8B12	1356/1	DB	1,18	9	8	124	24	180	130
		BK	0,87	9	7	124	24	180	160
8E13	1356/1	DB	5,07	9	3	133	20	180	130
		BK	0,27	9	4	133	20	180	130
9A10	1356/1	BK	0,85	10	6	103	20	180	130
		DB	0,17	10	6	103	20	180	130
9A14	1356/1	BK	1,32	9	3	148	24	180	130
		DB	0,35	9	3	148	24	180	130
10B13	1341/1	DB	2,95	9	3	135	24	180	160
10B13a	1341/1	DB	0,45	8	3	134	24	180	160
10C8	1341/1	DB	0,47	7	7	80	24	180	160
10C13	1341/1	DB	3,62	7	3	130	24	180	160
		BK	0,07	7	4	130	24	180	130
11A8	1341/1	DB	2,47	9	8	89	24	180	160
11A13	1341/1	DB	0,52	9	3	130	24	180	160
11B9	1341/1	DB	0,65	8	7	94	24	180	160
11B12	1341/1	DB	0,08	8	7	129	24	180	160
11B13	1341/1	DB	1,62	9	3	130	24	180	160
		BK	0,03	9	4	130	24	180	130
11B13a	1341/1	DB	1,21	8	3	135	24	180	160
12B13	1407	DB	0,38	9	3	136	24	180	160
		BK	0,04	9	4	136	24	180	130
12B8	1407	DB	0,67	9	7	88	24	180	160
		BK	0,50	9	6	88	24	180	130
12C12	1386/1	BK	0,29	9	6	128	24	180	130
		DB	0,10	9	7	128	24	180	160
12C8	1386/1	DB	0,32	9	7	85	24	180	160
12C13	1386/1	DB	0,36	9	3	139	24	180	160
		BK	0,04	9	4	139	24	180	130
12E8	1396	DB	0,35	9	7	88	24	180	160
12E9	1386/1	DB	0,16	9	7	95	24	180	160
		BK	0,08	9	7	95	24	180	130
2B12a	1341/1	LP	0,42	8	6	120	24	180	130
Celkem			32,38						
SA			98,14						

4. Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení mýtních těžeb na dobu 1998 – 2007.

Výpočet byl proveden podle příl. č. 3 vyhl. 335/2006 Sb. odst. 6 na základě parametrů dotčených lesních porostů. K omezení mýtních těžeb došlo na základě koncepce zpracované Správou CHKO Český kras a OLH Velkostatku Tetín. Cílem koncepce je útlum mýtních těžeb a přechod k maloplošným formám lesnického managementu až ke způsobům stromového výběru.

Při výpočtu nebyla uplatněna srážka v důsledku přemístění mýtních těžeb do náhradních porostů, protože LHC Velkostatek Tetín náhradní porosty mimo NPR neměl k dispozici. Výpočet

10-ti leté náhrady újmy je opět proveden za počet let, ve kterých bylo možno roční nároky opakovat. Výsledek je 109.080 Kč/10 let za sníženou mýtní těžbu o 619 m³. Je to 176,22 Kč/m³ celkem (za 10 let).

Výše náhrady újmy vzniklé v důsledku dočasného omezení výměru těžeb na dobu 1998 – 2007 (Příl. č. 3 vyhl. 335/2006 Sb., odst. 6.)

Tabulka č. 8 Období 1998 - 2007

Dřevina	Bonita	Věk	Rok	Plocha P	Zakme- nění p	Thlp(a1)	V ₁ m ³	V ₂ m ³	$\frac{V_1}{V_2}$	Thlp1.p.P.--- $\frac{V_1}{V_2}$. pp	Porost
MD	4	118	2007	0,80	9	42,75	36	266	0,14	1.603,-	2A11a
DB	7				-	-	-	-		-	
SM	7			0,04	9	37,60	18	18	1,00	504,-	
Σ				0,84			54			2.107,-	
SM	6	90	2006	1,30	8	38,02	202	373	0,54	5.445,-	5B9a
DB	5	107	1999	1,18	9	52,57	7	279	0,02	753,-	4D10a
SM	5			0,42	9	48,84	46	100	0,46	5.724,-	
				1,60			53			6.477,-	
SM	3	103	2005	2,02	10	65,35	175	667	0,26	6.967,-	1B10a
MD	1			0,35	10	57,40	42	115	0,36	1.468,-	
				2,37			217			8.435,-	
SM	4	90	2004	0,85	10	50,49	93	165	0,56	6.273,-	4C9
							619				
Rekapitulace: 1999 – 2007					9 let						
2004 – 2007					4						32.875,-
2005 – 2007					3						26.222,-
2006 – 2007					2						34.488,-
2007					1						13.388,-
Náhrada celkem 1998 - 2007											2.107,-
							619 m ³			109.080,-	

5. Rekapitulace 1998 – 2007:

3. Náhrada újmy za prodloužení doby obmýtl:	99. 969 x 10	999.690,-
6. Náhrada újmy za dočasné omezení mýtních těžeb:		109.080,-
2. Náhrada újmy za změnu skladby dřevin:		11.906,-
Celkem 1998 - 2007		1,120.676,-

6. Komentář a závěry

Úkolem statě je stanovit výši 10-ti leté potenciální náhrady újmy vzniklé omezením lesního hospodaření podle ustanovení § 29, písm a) e) zákona č. 114/92 Sb. v platném znění. Tento postup byl zvolen, aby byla získána celková vypovídací data za období platnosti LHP 1998 – 2007, a to podle metod přílohy č. 3 vyhlášky č. 335/2006 Sb., t. j. bez ohledu na její platnost od r. 2006. Zde se jen připomíná, že jde o omezení lesního hospodaření, která vyplývají ze zákona

114/92 Sb. a která tedy již v roce 1998 platila. Při konkrétní žádosti o náhradu újmy je nutno uvést podrobně způsob, jakým k újmě na lesním hospodaření uplatněním zákona č. 114/92 Sb. ochranou přírody došlo.

Potenciální výše náhrady újmy na lesním hospodaření v NPR Koda podle přílohy č. 3 vyhlášky 335/2006 Sb. je 1,120.676 Kč za desetiletí platnosti LHP 1998 – 2007, t. j. ročně 112.068 Kč. Na 1 ha celkové výměry NPR Koda v majetku Velkostatku Tetín je to 295 Kč/ha/rok. Je to podobné, jako by Velkostatek Tetín dostával rentu cca 300 Kč/ha/rok z každého hektaru vlastněného v NPR Koda. Částka 112.068 Kč činí ročně 0,4 % z celkové ceny lesního majetku Velkostatku Tetín v NPR Koda. V žádném případě nejde o vysokou částku.

Daleko jednodušší by bylo přiznat majitelům lesů dotčených újmou, na lesním hospodaření ročně paušální výši náhrady za každý dotčený hektar lesní půdy.

Výpočet náhrady újmy v habrových doubravách a bukodubových doubravách NPR Koda prokazuje:

- zásahy ochrany přírody podle zákona č. 114/92 Sb. vedou k újmě na hospodaření lesního majetku;
- zásady ochrany přírody směřují k zavedení maloplošných forem managementu v NPR až k zásadám stromového hospodaření a iniciují vznik přírodě blízkých lesních celků vyloučením intenzivních technologií;
- výše náhrad újmy z uplatnění zásad ochrany přírody v NPR nevybočují nijak z ekonomicky přijatelných mezí.

Kontakt

Doc. Ing. Vladimír Švihla DrSc.
Fügnerova 809, 266 01 Beroun 2

Jiří Houška

odborný lesní hospodář
Velkostatek Tetín, 266 01 Tetín

NÁHRADA ZA ZTÍŽENÍ lesního hospodaření – zkušenosti z regionu v působnosti Správy CHKO Žďárské vrchy

Ing. Jan Staněk
AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy

Správa CHKO Žďárské vrchy posuzovala v období od platnosti zákona č. 218/2004 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen "zákon"), celkem 24 žádostí o náhradu za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření podle § 58 zákona, z toho 10 žádostí o náhradu za ztížení lesního hospodaření.

Správy CHKO posuzují žádosti podané pro území CHKO a dále pro území v jejich působnosti mimo CHKO, což je v případě Správy CHKO Žďárské vrchy (dále jen "Správa CHKO") území obcí s rozšířenou působností Bystřice nad Pernštejnem, Dačice, Jihlava, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou, Nové Město na Moravě, Polička, Telč, Třebíč, Velké Meziříčí a Žďár nad Sázavou.

Proces posuzování žádostí vycházel z ustanovení § 58 zákona, vyhlášky č. 335/2006 Sb., vyhlášky č. 55/1999 Sb., Metodického pokynu sekce ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí, č. 11, ze dne 31.5.2005 k postupu orgánů ochrany přírody při rozhodování o náhradě újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb., a ze Sdělení sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů, přijatých výkladovou komisí ministra životního prostředí č. 4/2005, č. 10/2005 a č. 2-7/2006.

Zkušenosti s poskytováním náhrady za ztížení lesního hospodaření, a to jak Správy CHKO z hlediska postupu při posuzování žádostí, tak žadatelů z hlediska doložení nároku a s tím spojených formálních náležitostí, se vyvíjely rok od roku v návaznosti na vývoj právního servisu, týkajícího se této problematiky (zejména v otázce způsobu aplikace výše uvedených právních norem, metodických pokynů, a v neposlední řadě také výkladů výkladové komise ministra životního prostředí a nálezů soudů). Tento příspěvek shrnuje zkušenosti Správy CHKO během tříletého období posuzování žádostí o náhrady za ztížení lesního hospodaření.

Náhrady za omezení v roce 2004

Z pohledu Správy CHKO šlo zřejmě o nejproblematičtější období, vzhledem k tomu, že ani Správa CHKO, ani žadatelé neměli s uplatňováním nároku na náhrady za ztížení lesního hospodaření dosud žádné praktické zkušenosti. Rovněž v této době nebyl v platnosti prováděcí předpis, avizovaný v § 58, odst. 6 zákona, a paušální používání vyhlášky č. 55/1999 Sb. vedlo k vyčíslování neadekvátních částek za omezení, která často neodpovídala jak skutečnosti, tak dikci § 58 zákona.

Správa CHKO posuzovala celkem 3 žádosti vlastníků nebo nájemců lesa. Pozitivní bylo, že všechny žádosti byly podány včas (při nedodržení zákonem stanoveného termínu nárok na náhradu zaniká), i když většinou až v poslední den lhůty.

Problémy nastaly při posuzování vlastních žádostí a vyčíslených částek. Vzhledem k tomu, že se nárok na náhradu posuzoval ve správním řízení, byly nedostatky žádostí vyřešeny výzvou k doplnění podkladů ve stanovené lhůtě a přerušением řízení do doby doplnění podkladů, resp. uplynutí lhůty. Z nejzávažnějších nedostatků to byly chybějící plné moci k zastupování, doložení vlastnického či nájemního vztahu k pozemkům, odůvodnění nároku, specifikace omezení, mapové zákresy s vymezením území, kde došlo k omezením včetně jejich lokalizace pokud se jednalo o různé druhy omezení, postup výpočtu, ap.

Nedostatky byly rovněž ve vlastním odůvodnění nároku. Žadatelé kromě obecných ustanovení zákona (§ 29, § 34 zákona bez bližší specifikace) shodně uváděli, že omezení vyplývá z plánů péče o ZCHÚ. Plán péče však sám o sobě nezakládá nárok na náhradu újmy, neboť se jedná o odborný dokument, a nikoliv rozhodnutí, závazné stanovisko nebo souhlas, vydaný podle zákona.

Pokud se týká vyčíslení výše náhrady, zásadní chybou ve všech případech bylo, že částky vypočtené podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., nevyjadřovaly náhradu újmy, která vznikla nebo trvala v roce 2004, ale jednorázovou náhradu újmy za víceleté období. Požadované náhrady byly nejčastěji vyčísleny jako škody S 1 (škoda z trvalého odnětí nebo trvalého omezení produkční funkce), S 2 (škoda z dočasného odnětí nebo dočasného omezení produkční funkce) a S 6 (škoda ze zničení lesního porostu). Dále byla např. požadována náhrada za ponechání lesa samovolnému vývoji i u porostů, které byly v daném deceniu podle lesního hospodářského plánu sice bez zásahu, avšak ze strany orgánu ochrany přírody nebylo požadováno jejich ponechání samovolnému vývoji v tom smyslu, jak je chápáno, a dnes již i definováno. Pro Správu CHKO bylo vůbec obtížně akceptovatelné použití vyhlášky č. 55/1999 Sb. pro vyčíslení náhrady za ponechání lesa samovolnému vývoji, neboť to není v souladu s ustanovením § 58, odst. 6, které říká, že tuto vyhlášku lze použít pouze v těch případech, ve kterých by stanovovala postup výpočtu náhrady za omezení podle § 58 zákona. V případě ponechání lesa samovolnému vývoji tomu tak u vyhlášky č. 55/1999 Sb. podle názoru Správy CHKO není (což potvrzuje i fakt, že toto omezení bylo zakotveno až ve vyhlášce č. 335/2006 Sb.).

Správa CHKO posoudila nárok žadatelů, tedy zda a která omezení vyplývající z části třetí až páté zákona, nebo z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného na základě zákona, se jich konkrétně dotýkají. Poté upravila požadovanou částku tak, aby odpovídala období daného kalendářního roku a druhu omezení. Tím došlo k výraznému snížení požadovaných částek, což žadatelé ani v jednom případě neakceptovali. Přesto, že Správa CHKO uznala jejich nárok na náhradu za omezení z důvodu ochrany přírody, a pouze upravila částku tak, aby byla v souladu s ustanovením § 58 zákona, všichni se proti rozhodnutí Správy CHKO odvolali k nadřízenému orgánu. Ministerstvo životního prostředí věc vrátilo k novému projednání, s vyslovením právního názoru, kterým byla Správa CHKO jako prvoinstanční orgán podle ustanovení tehdy platného správního řádu vázána, a ze kterého vyplývalo, že odvolatelé nárok na náhradu nemají vůbec. (Jednalo se o názor, že omezení v lesích zvláštního určení vyplývá primárně z lesního zákona, a proto žadatelé nemají nárok na náhradu. Tento názor byl až později korigován výkladem výkladové komise ministra životního prostředí č. 5/2006.) V tomto smyslu bylo tedy rozhodnuto, aniž byly dále zkoumány další skutečnosti (např. výše náhrady, odpočty za souběžná omezení, za poskytnuté finanční prostředky z veřejných zdrojů aj.). Žadatelé se proti tomuto rozhodnutí opět odvolali, nadřízený orgán rozhodnutí Správy CHKO tentokrát potvrdil a odvolání žadatelů zamítl. Podle informací Správy CHKO se někteří vlastníci v této věci následně obrátili se žalobami k soudu.

Náhrady za omezení v roce 2005

Správa CHKO posuzovala celkem 3 žádosti vlastníků nebo nájemců lesa.

Žádosti opět nebyly úplné. V této době byl sice již v platnosti metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí, č. 11, ze dne 31.5.2005, ve kterém byly uvedeny náležitosti, které by orgán ochrany přírody měl při posuzování vyžadovat, avšak nebyla to právní norma jako později přijatá vyhláška č. 335/2006 Sb. Žadatelé se podle něj neřídili, neboť nebyl určen jim, a až na výjimky o něm ani nebyli informováni. V tomto roce začaly žádat o náhradu rovněž Lesy české republiky, s.p., Hradec Králové, po přijetí výkladu, že mají jako správce státního majetku nárok na náhradu uplatňovat.

Posuzování probíhalo opět ve správním řízení, zjištěné nedostatky žádostí byly odstraněny obdobně jako v předchozím roce.

Postup výpočtu se tentokrát u různých žadatelů lišil. Jeden ze žadatelů postupoval opět podle vyhlášky č. 55/1999 Sb. Správě CHKO předložil výpočet, kdy náhrada za ponechání lesa samovolnému vývoji byla vyčíslena jako škoda ze zničení lesního porostu (podle předložené sestavy výpočtu dokonce z důvodu požáru) v částce 79 milionů Kč (cca 395.000,- Kč/ha). Vzhledem k tomu, že v tomto případě šlo vesměs o extrémně nepřístupné lesy ochranné, jejichž hospo-

dářské využívání v podstatě nepřipadá v úvahu, dospěla Správa CHKO k názoru, že žadatel je natolik omezen přírodními podmínkami a typem stanoviště, že ke vzniku újmy z důvodu ochrany přírody prakticky nedochází.

Další žadatel použil vlastní výpočet, přičemž postup se shodoval s postupem podle návrhu vyhlášky č. 335/2006 Sb., jejíž přijetí bylo v té době projednáváno vládou.

V posledním případě žadatel použil opět vlastní výpočet, vycházející z rozdílu mezi situací, kdy je omezení uplatněno, a situací, kdy uplatněno není. Princip byl obdobný jako v případě postupu ŠLP Křtiny v předchozím roce, s tím rozdílem, že jako vstupní hodnoty byly použity údaje o realizovaných etátech v období kalendářního roku 2005. Tento žadatel však dále požadoval také náhradu za výsadbu zvýšeného podílu MZD, i když na tuto činnost obdržel finanční částku z veřejných prostředků formou dotace z Programu péče o krajinu v roce 2005. O tuto částku byla přiznaná náhrada snížena.

V průběhu posuzování žádostí došlo k nabytí účinnosti vyhlášky č. 335/2006 Sb. dnem 30.6.2006. Řízení, která nebyla do té doby pravomocně ukončena, musela být na základě sdělení Ministerstva životního prostředí, že *"... v řízení je třeba aplikovat právní předpis platný v době řízení, a to i v případě, kdy tato platnost nastane až v průběhu správního řízení ..."*, od tohoto data vedena v souladu s touto vyhláškou. Dva žadatelé tedy museli doplnit žádost a provést nový výpočet tak, aby náležitosti žádosti odpovídaly tomuto právnímu předpisu.

Náhrada újmy byla poskytnuta dvěma žadatelům, jednomu přiznána nebyla (nedoložení nároku).

Náhrady za omezení v roce 2006

Při posuzování žádostí za rok 2006 došlo k zásadní změně jejich administrace. Na základě předchozích nálezů krajských soudů (např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 21 Co 382/2006-44 ze dne 7. 8. 2006) podle kterých má nárok na náhradu újmy soukromoprávní povahu, nebyly žádosti vyřizovány ve správním řízení. Postup byl stanoven Organizačním opatřením ředitele AOPK č. 6/2007 k administraci náhrady újmy za ztížené lesní a zemědělské hospodaření – dle § 58 zákona č. 114/1992 Sb.

Správa CHKO posuzovala celkem 4 žádosti. Na rozdíl od předchozích let byly po formální stránce nejlépe zpracovány, neboť vyhláška č. 335/2006 Sb. dává žadatelům jasné vodítko jak v otázce náležitostí žádostí, tak v otázce výpočtu výše náhrady. Přesto došlo k některým nesrovnalostem, a to i dosti závažným.

Např. jeden ze žadatelů si pro určení výše náhrady nechal vypracovat znalecký posudek, ve kterém znalec vyčíslil náhradu újmy vzniklé v roce 2006 v důsledku omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu (roční náhrada NL 14 podle vyhlášky č. 335/2006 Sb.), a to zpětně od doby platnosti LHP za roky 1999-2006, v členění podle jednotlivých roků. Jak vyplývá z ustanovení § 58 zákona, náhradu nelze vyplácet zpětně za více let, ale vždy pouze za příslušný rok. Rovněž tak nelze hradit újmu vzniklou před rokem 2004, neboť nárok na náhradu újmy může vzniknout nejdříve ode dne účinnosti zákona č. 218/2004 Sb. Nárok na náhradu za roky 1999-2005 žadatelé v té době již propadli. Závažnou chybou dále bylo, že ačkoliv za rok 2005 byla témuž žadatelé přiznána náhrada již v předešlém roce, ten částku vyčíslenou znaleckým posudkem pro rok 2005 zahrnul do požadované částky, tedy de facto žádal náhradu za omezení v roce 2005 již podruhé. Dále při výpočtu částky za rok 2006 použil znalec sazbu PRIBOR pro splatnost 1 roku nikoliv za období roku 2006, ale za březen 2007, která však byla vyšší, a tedy i nárokovaná částka byla vyšší. Tato částka byla Správou CHKO upravena s použitím odpovídající sazby. Dále jako součást náhrady za omezení lesního hospodaření bylo požadováno znalečné. Tento nárok však nebyl v souladu se zákonem a vyhláškou č. 335/2006 Sb., neboť se nejednalo o omezení lesního hospodaření. Náklady nezbytné pro uplatnění přiznané náhrady nejsou ve smyslu Metodického pokynu sekce ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí, č. 11, ze dne 31.5.2005, předmětem náhrady podle § 58 zákona.

U dalšího žadatele byly zjištěny např. chyby ve výpočtu podle příslušného vzorce dle vyhlášky č. 335/2006 Sb., kdy žadatel předložil sestavu, ve které některé položky byly vypočteny správně, některé nikoliv. Bylo nutno tedy vše přepočítat znovu a opravit výslednou částku.

Novou zkušeností bylo provádění odpočtu ve smyslu § 4, odst. 2 vyhlášky č. 335/2006 Sb. Vzhledem k tomu, že žadatel v příloze č. 1 vyhlášky č. 335/2006 Sb. vyloučil prohlášení, že omezení, za které požaduje náhradu, nevzniklo souběžně v plné míře nebo částečně na základě jiného právního titulu než z titulu § 58 zákona (§ 3, odst. 2, písm. j) vyhlášky č. 335/2006 Sb.), avšak příslušný odpočet neprovedl, byla Správa CHKO nucena jej provést sama. Jednalo se o případ překryvu subkategorií lesa zvláštního určení 32 a) lesy v I. zóně CHKO a 32 f) lesy v genové základně. Nastala ovšem otázka, jak tento odpočet prakticky vyčíslit, neboť matematický postup není oficiálně nikde stanoven. Ani dotázaní právníci a odborníci, resp. znalci, neměli v danou chvíli představu, jak v tomto případě postupovat. Řešení bylo nakonec poměrně jednoduché. Správa CHKO vyšla z úvahy, že částka, odpovídající snížení obvyklého objemu produkce z důvodu jiného omezení v tomto případě v podstatě odpovídá "újmě" za omezení v genové základně, a to v území překrývajícím se se ZCHÚ. Tato částka byla vypočtena podle vzorce pro výpočet výše náhrady újmy vzniklé v důsledku omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu a byla odečtena od částky uplatňované žadatelem. Žadatel tento postup akceptoval.

Náhrada újmy byla poskytnuta třem žadatelům, jednomu přiznána nebyla (z důvodu výkladu výkladové komise ministra životního prostředí č. 2/2006).

Výhled pro poskytování náhrad za omezení v roce 2007.

V současnosti by již neměly být problémy s formální stránkou žádostí, neboť jediná alternativa pro žadatele je naplnění ustanovení vyhlášky č. 335/2006. Pokud tedy žadatelé svůj nárok na náhradu řádně prokážou, nemělo by poskytnutí náhrady nic bránit.

Asi největší problémy nastávají v otázce přiznání nároku na náhradu vzhledem k výkladu výkladové komise ministra životního prostředí č. 2/2006, podle kterého *"... se neposkytuje finanční náhrada tomu, kdo získal pozemek do vlastnictví nebo uzavřel nájemní smlouvu k pozemku v době, kdy omezení již existovalo ..."*, a v případě některých žadatelů se budou zřejmě znovu opakovat v rámci celé republiky. Pokud nedojde ke zrušení, nebo alespoň zásadní úpravě tohoto výkladu, mnozí žadatelé tak na náhradu újmy nedosáhnou. Mohou také vzniknout paradoxní situace, kdy ze dvou vlastníků nebo nájemců, kteří budou při hospodaření shodně omezeni, jednomu bude náhrada poskytnuta, a druhému nikoliv. Ovšem naskytá se otázka, zda je použití tohoto výkladu např. v případech dědictví, nabytí ze zákona apod. opodstatněné – v jeho odůvodnění se totiž uvádí, že *"... omezení hospodaření mělo být zohledněno již v kupní ceně pozemku či výši nájemného."* Lze se totiž domnívat, že tento výklad by neměl být používán v jiných případech než je prodej či pronájem pozemků, na nichž omezení již existuje.

Situace s aplikováním tohoto výkladu na území v působnosti Správy CHKO je následující:

V CHKO Žďárské vrchy jsou všechna ZCHÚ součástí I. zóny, výjimečně II. zóny odstupňované ochrany přírody. Dosavadní žadatelé o náhradu za ztížení lesního hospodaření na území CHKO Žďárské vrchy, kteří nabyli vlastnický nebo nájemní vztah k pozemkům, na kterých v současné době uplatňují nárok na náhradu újmy, před datem 13.9.1996, kdy byla Ministerstvem životního prostředí schválena zonace CHKO Žďárské vrchy ve smyslu § 25 zákona, jsou omezeni nejen z důvodu ochranných podmínek ZCHÚ bez ohledu na to, kdy byla vyhlášena, ale i z důvodu ochranných podmínek jednotlivých zón, a mají proto nárok na náhradu. Žadatelé, kteří nabyli vlastnický nebo nájemní vztah k pozemkům až po schválení zonace CHKO Žďárské vrchy, nárok na náhradu podle tohoto výkladu nemají. V případě snížení těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu na základě požadavků ochrany přírody, vznikne omezení jeho schválením, a žadatelé, kteří nabyli vlastnický nebo nájemní vztah k dotčeným pozemkům před obdobím jeho platnosti, již nárok na náhradu od tohoto okamžiku mají, bez ohledu na to, zda se jich tento výklad týkal, či nikoliv.

V území mimo CHKO, které nepodléhá zonaci, jsou žadatelé požadovány náhrady za omezení v ZCHÚ. Zde při posuzování nároku na náhradu zatím hraje zásadní roli právě tento výklad, kdy např. nájemci, který uzavřel nájemní smlouvu po zřízení ZCHÚ i po schválení lesního hospodářského plánu, nemohla být náhrada poskytnuta. Pokud však v budoucnosti dojde ke snížení těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu, měl by tomuto nájemci nárok na náhradu opět vzniknout v okamžiku jeho platnosti.

Dalším diskutovaným tématem je náhrada újmy v lesích ochranných. Platné právní normy přímo nestanovují, že by lesy ochranné musely být paušálně ponechány samovolnému vývoji, tedy že je v nich vyloučena jakákoliv činnost. Vlastníci jsou však povinni v nich hospodařit tak, aby byly zajištěny především jejich ochranné funkce (§ 36, odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích). Záleží tedy na konkrétním typu lesa ochranného a na tom, jaké jsou požadavky na zachování jeho funkce. Někdy je třeba provést i v lesích ochranných určité pěstební či obnovní zásahy právě za účelem zachování jejich funkce. Existují však případy, kdy reálné přírodní a stanovištní podmínky bez ohledu na to, zda se zde nachází zvláště chráněné území či nikoliv, neumožňují téměř žádné hospodářské využívání a žádosti o náhradu újmy za "ztížení" lesního hospodaření z důvodů ochrany přírody v takovýchto lokalitách jsou potom krajně neopodstatněné. Přesto se najdou žadatelé, kteří i v těchto případech požadují každoročně několikamilionové částky (částka za ponechání lesa samovolnému vývoji, vypočtená podle vyhlášky č. 335/2006 Sb., představuje v jednom konkrétním případě cca 13 000,- Kč/ha/rok), i když v praxi by v dané lokalitě takřka neměli možnost hospodařit, a výnos z takového lesa, pokud by vůbec nějaký byl, by byl jistě nesrovnatelně nižší. Spíše se dá předpokládat, že hospodaření by bylo ztrátové. V určitých případech, např. v důsledku ponechání těchto lesů samovolnému vývoji, však určitá újma vlastníku či nájemci může vzniknout, byť nebývá příliš vysoká. Zde potom vyvstává otázka odpočtu za případná souběžná omezení hospodaření. Zatímco u lesů zvláštního určení lze tyto odpočty stanovit srovnáním s lesy hospodářskými, lesy ochranné nelze takto srovnávat, neboť jsou do této kategorie zařazeny ze zákona na základě souborů lesních typů a jinými lesy než lesy ochrannými být nemohou. Podle názoru Správy CHKO výpočet podle příslušného vzorce již odpočet za souběžné omezení hospodaření z titulu jejich funkce v podstatě obsahuje, a to díky upravené potenciální rentě z lesa, jejíž hodnota je u příslušných souborů lesních typů nižší ve srovnání se soubory, které lze zařadit do kategorie lesů hospodářských nebo lesů zvláštního určení.

Předmětem diskusí při jednáních s vlastníky a nájemci je rovněž výše náhrady vyčíslené dle vyhlášky č. 335/2006 Sb. za nejčastěji uplatňované omezení, kterým je omezení výše povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu, z hlediska kompenzace hodnoty lesního porostu, kterou vlastník či nájemce nemůže z důvodu tohoto omezení v jím zvolený okamžik uplatnit na trhu. Náhrada za omezení povolených těžeb při tvorbě lesního hospodářského plánu (NL 14) je v porovnání se situací bez omezení poměrně nízká. Výsledná částka je pro mnoho vlastníků, zvláště na malých výměrách, v podstatě nezajímavá ve srovnání s tím, kdy by nebyli snížením těžeb omezeni. Např. omezení výše povolené těžby o 50% u vlastníka 110 letého smíšeného smrkobukového porostu o výměře 1,17 ha představuje vzhledem k zásobě dřevní hmoty roční náhradu újmy dle vyhlášky č. 335/2006 Sb. cca 4.400,- Kč. Příjem z prodeje nevytěženého dřeva by byl v okamžiku vzniku omezení asi stokrát vyšší, než je tato roční náhrada. Nevytěženou zásobu má vlastník sice stále jakoby k dispozici, avšak možnost jejího uplatnění na trhu v pozdější době se snižuje se zvyšujícím se věkem porostu (zvýšení podílu hnilob, rizika nahodilých událostí apod.) Ani částku za období platnosti lesního hospodářského plánu, tj. cca 44.000,- Kč (v závislosti na hodnotě PRIBOR), nepovažuje tento vlastník za dostatečnou kompenzaci.

Z výše uvedeného je zřejmé, že náhrady za omezení lesního hospodaření nejsou poskytovány v takové výši, jak by si žadatelé představovali, a z toho důvodu mezi nimi panuje určité roztrpčení, neboť za omezení lesního hospodaření očekávali výrazně vyšší částky. Na druhou stranu se někteří žadatelé, kteří se Správou CHKO nekomunikovali a nekonzultovali svůj postup, o náhradu sami připravili (např. předmětem žádosti bylo území, kde nárok nevznikal, a naopak území, pro které by nárok na náhradu újmy mohl být uplatněn, předmětem žádosti nebylo). Po prvních zkušenostech však určití vlastníci přistoupili k tomu, že svůj postup se Správou CHKO průběžně konzultují a v rámci společných diskusí byly mnohé problémy odstraněny. Správa CHKO v žádném případě nemá zájem bránit tomu, aby náhrady za reálná omezení lesního hospodaření byly vlastníkům či nájemcům poskytovány, žadatelé však musí na druhou stranu pochopit, že náhradu nelze poskytnout, nejsou-li splněny všechny zákonné podmínky podle § 58 zákona. Nakonec obě strany musí respektovat současný právní stav v této problematice, takže vzájemná spolupráce může při získávání dalších zkušeností jen prospět.

Kontakt

Ing. Jan Staněk

AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy

Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou

Poznámky: